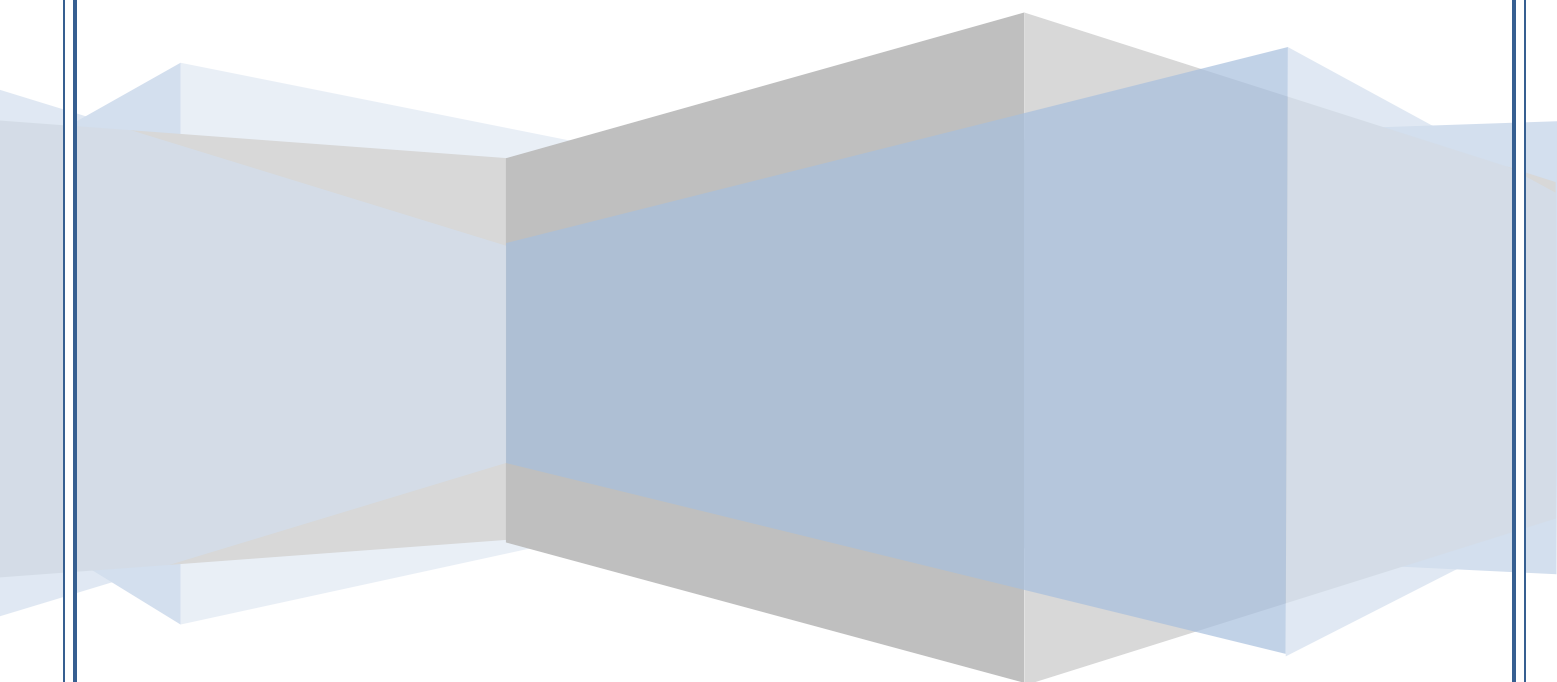

**דו"ח פעילות של הפרקליטות
הצבאית לשנת העבודה 2015**

אפריל 2016

כבשנים עברו, סוקרת הפרקליטות הצבאית את השנה החולפת בדו"ח שנתי, המציג בתמצית את עשיית היחידה בשנת 2015.

הדו"ח השנתי הוא בבחינת מועט המחזיק את המרובה. אין הוא מתיימר להקיף את מכלול העשייה. תכליתו לפתוח צוהר אל פעילותן של מחלקות הפרקליטות הצבאית, להצביע על עיקריה ולסמן מגמות ותוכניות להמשך הדרך.

הפרקליטות הצבאית אינה אי בודד. היא מושפעת מהמציאות סביבה בצבא, בחברה הישראלית, במדינה, ובקהילה הבין לאומית, ומשפיעה עליה. כך היו הדברים לאורך שנותיה של היחידה וכך גם בשנת 2015. אדגים זאת במספר הקשרים, בהם התפתחויות השעה באו לידי ביטוי במלאכתנו.

החודשים האחרונים של שנת 2015 עמדו בסימן **ההסלמה במצב הביטחוני, בפרט באזור יהודה והשומרון (איו"ש)**. ההסלמה נמשכה גם לתוך שנת 2016 וחייבה את צה"ל ואת גופי הביטחון האחרים להתמודדות מאתגרת ומורכבת עם פיגועי טרור, שחלק משמעותי מהם מקורו ביוזמות של יחידים.

ההסלמה באה לידי ביטוי בעיסוקנו בתחום **אכיפת הדין באיו"ש** - בגידול במספר כתבי האישום שהוגשו נגד מעורבים בפיגועי ירי, דריסה ודקירה; בעלייה במספר צווי המעצר המנהלי; ובהחמרת הטיפול בעבירות הסתה, בפרט ברשתות החברתיות. בתחום הייעוץ המשפטי, ליווינו כתף-אל-כתף את גורמי פיקוד המרכז בהתמודדות עם פעילות הטרור, תוך בחינה משפטית של אמצעים וכלים שהשימוש בהם נשקל במסגרת זו.

שנת 2015 עמדה גם בסימן **מערכת "צוק איתן"**. הלחימה בעזה אמנם הסתיימה בשנת 2014, אך ההתמודדות עם השלכות הלחימה במישור המשפטי נמשכה עמוק אל תוך השנה שלאחריה, ולמעשה, טרם הסתיימה.

במהלך מערכת "צוק איתן", וביתר שאת בתקופה שחלפה מאז, נבדקו עשרות ומאות אירועים שאירעו במהלך המערכה, לגביהם עלו טענות או חשדות לפיהן חיילי צה"ל פעלו בניגוד לדיני הלחימה. צה"ל, והפרקליטות הצבאית בתוכו, מייחסים חשיבות עליונה לבדיקה יסודית, עצמאית ומקצועית של כל אירוע וכל טענה.

האירועים נבדקים הן באמצעות מנגנון בירור מטכ"לי, בראשות אלוף (במיל'), שהוקם בהוראת הרמטכ"ל, והן באמצעות חקירות של המשטרה הצבאית החוקרת (מצ"ח). תוצרי הבדיקות מונחים לפתחנו ואנו נדרשים לקבל החלטות במישור האכיפתי. דרך פעולה זו גובשה ברוח המלצות של שני גופים ציבוריים שבחנו את הנושא - הוועדה הציבורית בראשות שופט בית המשפט העליון (בדימוס) יעקב טירקל והצוות ליישום המלצותיה בראשות ד"ר יוסף צ'חנובר.

סיום המערכה הצבאית "צוק איתן" היה רק תחילתה של "המערכה המדינית-משפטית" - שם כולל לשורה של תהליכים המתרחשים בזירה הבין-לאומית, להם השלכות על מדינת ישראל בכלל ועל צה"ל בפרט. מצאתי לנכון להזכיר שתי דוגמאות למעורבותנו ולתרומתנו בהקשר זה.

הראשונה, בחודש מאי 2015 פורסם דו"ח מטעם מדינת ישראל, אשר הציג בהרחבה את זווית הראייה הישראלית ביחס לאירועים שהביאו למערכת "צוק איתן". הדו"ח חידד, בין השאר, את האתגר המבצעי עמו התמודד צה"ל בלחימה מול ארגוני טרור, המפרים במכוון את דיני הלחימה תוך ניצול האוכלוסיה האזרחית שבקרבה הם פועלים. לפרקליטות הצבאית, לצד עמיתינו במשרד המשפטים, משרד החוץ ומשרד ראש הממשלה, הייתה תרומה משמעותית בגיבוש הדו"ח.

השנייה, בחודש פברואר 2015 קיימנו כנס בין-לאומי ראשון מסוגו למשפטנים צבאיים בכירים ולאנשי אקדמיה מובילים בתחום דיני הלחימה, מהארץ ומהעולם. הכנס התמקד באתגרים המשפטיים של לחימה בסביבה אזרחית ואפשר דיון מעמיק בהיבטים המורכבים של הפעלת האש והתמרון הקרקעי בלחימה מעין זו. הכנס נתן במה להצגת תמונת המצב בפני מובילי דעה ולשיח עימם בנושאים שמעמידים דילמות מורכבות בפני צבאות מערביים רבים.

אף בתחום **אכיפת החוק כלפי המשרתים בצה"ל** ניתן להצביע על השפעת רוח התקופה על עשייתנו, בדגש על **השפעתן של התפתחויות טכנולוגיות ושל מגמות משפטיות וחברתיות רחבות**. כך לדוגמה עם הפיכתו של מכשיר הטלפון הנייד למכשיר משמעותי בחיי כולנו, התפתח דיון משפטי ער בסוגיית התנאים הנדרשים לצורך חיפוש במכשיר הטלפון הנייד של חשוד.

התפתחות משמעותית אחרת בתחום אכיפת החוק חלה בחודש מאי 2015. החל ממועד זה, קוצרה בפועל תקופת המעצר הראשוני של חיילים (למעט בעבירה של היעדר מהשירות שלא ברשות), כך שיש להביאם בפני שופט צבאי תוך 24 שעות ממועד מעצרו, במקום 48 שעות כנהוג עד אז. המהלך לא היה פשוט ליישום אך הוא מבטא הסדר ראוי, המבטיח שמירה על זכויות החיילים.

לבסוף, דגש מיוחד ניתן לשמירה על זכויותיהם של נפגעי עבירה בצה"ל. זאת מתוך אמירה ברורה כי צה"ל רואה בחומרה תופעות עברייניות בקרבן, ויילחם כדי להגן על המשרתים בו ולשמור על מחנהו נקי.

בשנת 2015 גובשה בצה"ל **תוכנית רב-שנתית "גדעון"**, אשר אושרה במהלך שנת 2016 על ידי ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי ("הקבינט"). "גדעון" היא התכנית הרב-שנתית הראשונה שאושרה מאז שנת 2007 וחשיבותה, בהתאם, רבה. לפרקליטות הצבאית חלק משמעותי בגיבוש התוכנית וביישומה, בדגש על בחינת היבטיה המשפטיים; עיגונה בחקיקה ובפקודות הצבא; והגנה על זכויות המשרתים בצה"ל, ובפרט משרתי הקבע. מעבר לתמיכתנו במהלך הכלל-צה"לי, נדרשנו לבצע צעדים ליישום התוכנית בתוך היחידה. בטוחני כי לצד האתגרים הכרוכים בכך, תהיינה במהלך הזדמנויות לעיצוב היחידה ובניין כוחה בטווח הקרוב והרחוק.

שלל עיסוקי הפרקליטות הצבאית, הנפרשים בדו"ח זה, מתאפיינים, לא אחת, **במתח קבוע בין צרכי הביטחון לבין ההגנה על זכויות אדם** (הן זכויות חיילים והן זכויות אזרחים המושפעים מפעילות צה"ל). כתב בהקשר זה המשנה לנשיאת בית המשפט העליון, **כבוד השופט אליקים רובינשטיין**, בעת שניהן בתפקיד היועץ המשפטי לממשלה - ¹

"היחס בין שאלות בנושאי זכויות האדם לבין האתגר והצורך הבטחוני עתיד להישאר לאורך ימים על סדר יומם של החברה הישראלית ובתי המשפט בישראל...

תקופות קשות מטלטלות את המטוטלת הנעה בין ביטחון לזכויות אישיות, והיא אינה מוצאת לה מנוח. היא מעסיקה ממשלות, מערכות ביטחון, יועצים משפטיים ואף את בית המשפט העליון. היא מחדדת באורח מכאיב שאלות קשות. מהי נקודת האיזון הראויה בין ביטחון לזכויות?"

נוסיף ונתחבט ביחס לתנועות המטוטלת ונקודות האיזון הראויות גם בהמשך הדרך.

בשנה החולפת היו חילופי גברי ביחידה. אנצל הזדמנות זו כדי להודות לקודמי בתפקיד, האלוף דן עפרוני, על תרומתו החשובה ורבת השנים לפרקליטות הצבאית, ובפרט בארבע שנים האחרונות, בהן ניווט את היחידה בימים סוערים, במסירות ובאומץ. כן אבקש להודות לסגן הפצ"ר הקודם, אלי"ם אלי בר און, על תרומתו הרבה. עוד אחל הצלחה רבה לאלי"ם יפעת תומר ירושלמי, שנכנסה בתנופה לתפקיד ראש מחלקת הייעוץ והחקיקה. לבסוף, אבקש להודות לסגן הפצ"ר ויד ימיני, אלי"ם תמיר מוריץ, אשר נכנס השנה לתפקידו, וכבר עושה בו חיל, ולאחל לו הצלחה רבה.

¹ אליקים רובינשטיין "על ביטחון וזכויות אדם בימי לחימה בטרור", משפט וצבא 16 (התשס"ג) 765.

לסיום, תודתי והערכתי לאנשי הפרקליטות הצבאית. קצרה היריעה מכדי לפרט ולתת את הבמה הראויה למחלקות, לענפים, לקצינים ולחיילים, ולהוקיר את תרומתם הרבה. דפי הדו"ח מגלים טפח בלבד מעשייתם. האתגרים והמשימות המונחים לפתחנו רבים ומורכבים.

אין ספק בליבי שטמונים במפקדים, בקצינים ובחיילים ביחידה העוצמה המקצועית ועמוד השדרה הערכי לעמוד בכך, בהתאם לערכים שמכוונים אותנו. נוסיף ונתייחס בחרדת קודש לאחריות הכבדה שמוטלת עלינו, ונייצג את האינטרס הציבורי באופן ממלכתי, ביושר, מתוך פתיחות לביקורת וחתירה לשיפור, אך גם ללא מורא ומשוא פנים. זו תמיד הייתה דרכנו ונמשיך לצעוד בה.

קריאה מהנה ומעשירה,

שרון אפק, תא"ל
הפרקליט הצבאי הראשי

תוכן עניינים

2	דברי פתיחה.....
6	תוכן עניינים .....
7	התביעה הצבאית .....
15	הסנגוריה הצבאית .....
22	מחלקת הייעוץ והחקיקה.....
28	מחלקת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון.....
34	מחלקת הדין הבין-לאומי.....
38	בית הספר למשפט צבאי.....
45	מדור דוברות וקשרי הציבור.....
47	נספחים .....
48	נספח א': מבנה הפרקליטות הצבאית .....
52	נספח ב': התביעה הצבאית .....
54	נספח ג': הסנגוריה הצבאית.....
55	נספח ד': מחלקת הייעוץ והחקיקה.....
56	נספח ה': מחלקת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון .....
61	נספח ו': בית הספר למשפט צבאי.....
63	נספח ז': חזון היחידה.....

התביעה הצבאית

דברי פתיחה

התביעה הצבאית אמונה על אכיפת הדין, ייצוג האינטרס הציבורי בהליך הפלילי והשלטת ערכי שלטון החוק בצה"ל. מעבר לעיסוק בהליכים פרטניים, התביעה אינה שוקטת על שמריה ועוסקת בסוגיות מרכזיות ומשמעותיות במשפט המדינה, ופועלת לקידום והטמעה של יוזמות שונות, המשפיעות באופן משמעותי על אכיפת הדין בצה"ל וזכויות החיילים המשרתים בו. כך, למשל, החל השנה יישומה המוצלח של היוזמה לקיצור תקופת מעצרו הראשוני של חיילים והשוואתה לזו של אזרחים. כמו כן, הורחב הדין על אודות איסוף הראיות האגורות בטלפונים חכמים ומעמדן בהליך הפלילי, אשר לגביו אימץ פרקליט המדינה את עמדת התביעה הצבאית והמשטרה הצבאית החוקרת, והורה להחילה גם על משטרת ישראל.

בשנה החולפת המשיכה ועסקה התביעה הצבאית באכיפת הדין ביחס למגוון עבירות המבוצעות במערכת הצבאית. על אלו ניתן למנות עבירות סמים, בהיקפים גבוהים יותר מאשר בשנים שחלפו; עבירות ביטחוניות של ריגול ומסירת ידיעות; עבירות אלימות כלפי חיילים באופן כללי, וכלפי מפקדים ושוטרים צבאיים בפרט; עבירות של הטרדה מינית ופגיעה בפרטיות, לצד עבירות מין נוספות; עבירות של טוהר הנשק וטוהר המידות; עבירות תעבורה שונות, לרבות נהיגה בשכרות; ועוד. לצד זאת, נמשך הניתוח המעמיק של תיקים מבצעיים, לרבות ממערכת "צוק איתן", אשר מעלים סוגיות משפטיות וראייתיות מורכבות.

כל זאת, בד בבד עם אכיפת הדין כלפי תושבים פלסטיניים, המצויים בסמכות שיפוטם של בתי המשפט הצבאיים באזור יהודה ושומרון. קציני התביעה הצבאית ביהודה ושומרון נדרשו להתמודד עם ההסלמה במצב הביטחוני בחודשים האחרונים, ועמה עלייה משמעותית במספר תיקי גרימת מוות בכוונה (עבירה המקבילה לרצח); תיקי פעילות חבלנית של מפגעים בודדים - פיגועי דקירה, דריסה וירי; ותיקי עבירות הסתה בקרב התושבים המקומיים; עלייה במספר העצורים המנהליים; ועוד.

במהלך השנה נדרשו התובעים לרדת לעומקן של סוגיות משפטיות מורכבות, במהלך ניהול החקירות וההליכים בבתי הדין ובבתי המשפט. רבים מן התיקים שילבו סיעור מוחין בנושאים מגוונים ובהם: היקף הזכויות המוקנה לנפגעי העבירות במערכת הצבאית; הפעילות המבצעית של צה"ל, על ההערכה המורכבת והרגישה של המימד הפלילי שעלול להיות בה; ועוד.

קציני התביעה פעלו לאורך השנה כולה לשיפור תהליכי העבודה, תוך יישום יוזמות להתאמתם אל המציאות המשתנה בשטח. השנה חלה עליה משמעותית במספר התיקים אשר התקבלו בחוליות התביעה האמונות על אכיפת הדין בבתי הדין הצבאיים, אולם על אף העומס הגובר, הצליחו התובעים להביא למיצוי טוב יותר של התיקים ולהגשת כתבי אישום בשיעורים ניכרים מבעבר.

מגמות ותופעות עיקריות בעבודת התביעה הצבאית בשנת העבודה 2015

א. עלייה במספר תיקי החקירה ומיצוי החקירות בתיקי מצ"ח -

- במהלך השנה החולפת התקבלו בחוליות המרחביות (פרקליטות צפון וחיל הים, פרקליטות מרכז וחיל אוויר ופרקליטות דרום וזרוע היבשה) ובפרקליטות לעניינים מבצעיים 2,733 תיקי חקירה (עלייה של כ-3.5% משנת 2014) והוגשו 1,047 כתבי אישום (כלומר, הוגשו כתבי אישום בכ-38% מהתיקים, לעומת כ-29% בשנת העבודה 2014). בצירוף התיקים שטופלו בפרקליטות עריקים ותחום תעבורה, מניין התיקים הכולל בשנת העבודה 2015 עמד על 8,838 מתוכם הוגשו 5,254 כתבי אישום (כלומר, בכ-59% מהתיקים).
- בחינת אכיפת הדין בעבירות שונות מלמדת על עלייה בהגשת כתבי אישום בשנת 2015, לעומת השנה שקדמה לה, בגין עבירות אלימות (76 לעומת 50, עלייה של 52%), סחר בסמים (34 לעומת 22, עלייה של כ-54%) ועבירות סמים אחרות (738 לעומת 486, עלייה של כ-51%).

ב. מגמות בפעילות הפרקליטות לעניינים מבצעיים -

- בשנה החולפת המשיך העיסוק המרובה בפיקוח על בדיקתם וחקירתם של תלונות ואירועים מתוך מערכת "צוק איתן", משימה שצפויה להסתיים בשנה הקרובה. לתיקים אלו התווספו רבים נוספים בעקבות ההסלמה במצב הביטחוני בחודשים האחרונים של שנת 2015. כמו כן, השנה טופלו מספר פרשות של התעללות חיילי צה"ל בעצורים פלסטיניים, אשר הובילו להגשת כתבי אישום כנגד עשרה חיילים.
- במקביל, התביעה הצבאית המשיכה וערכה עבודת מטה לקראת יישום המלצות הדו"ח השני של הוועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום 31 במאי 2010 ("ועדת טירקלי") ודו"ח צוות צ'חנובר – הצוות לבחינה וליישום הדו"ח השני של ועדת טירקל. זאת, תוך בחינת ההשלכות העתידיות על עבודת התביעה ותוך שימת דגש על קיצור זמני הטיפול באירועים.

ג. מגמות בעבודת פרקליטות עריקים -

- השנה פעלה התביעה הצבאית, בשיתוף גורמי כוח האדם בצה"ל, למיקוד משאבי התביעה בתיקי היעדרות משירות שבהם קיים אינטרס ציבורי משמעותי. פרקליטות עריקים הייתה מעורבת בהתנעת יוזמות לאיתור והחזרת עריקים לשירות בשלבים מוקדמים של היעדרותם – החל במבצעי עריקים, שליחת מכתבים

ומסרונים, ועוד; וכל זאת במקביל לבחינה יזומה של מאות תיקי עריקים, עוד בטרם אלו הסדירו מעמדם מול רשויות הצבא.

- היבט נוסף של מיקוד האכיפה התבטא בהחמרה ניכרת של רמת הענישה לגבי מי שנעדרו מזימון חירום לשירות מילואים פעיל ("צו 8") במהלך מערכת "צוק איתן". כך, הוטלו על אנשי מילואים עונשים משמעותיים של מאסר בפועל (ראו למשל: צפ/מח/15/536 התצ"ר נ' רב"ט א.פ. – 50 ימים וכן דר/מח/15/255 התצ"ר נ' סמ"ר א.א. – 60 ימים).

ד. **קיצור תקופת המעצר הראשוני לעצורי מצ"ח** – בשנת 1999 ניתן פסק דין צמח,² שבעקבותיו הסכימה המדינה לקיצור תקופת מעצרו הראשוני של חיילים מ-96 ל-48 שעות. במהלך השנה האחרונה, פעלה הפרקליטות הצבאית לקידומו של תיקון חקיקה, המקצר את משך תקופת המעצר הראשוני אף יותר, ומשווה אותו לתקופת המעצר הנהוגה במערכת האזרחית - 24 שעות. לצד זאת, ועוד בטרם שיכנס התיקון לתוקפו, החלה המערכת הצבאית לפעול בהתאם להגבלת הזמנים החדשה, במסגרתה מעצרו הראשוני של חיילים הנחקרים במצ"ח הוא 24 שעות בלבד.

ה. **טלפון נייד ככלי לביצוע עבירה** - גם בשנה החולפת ניכרה השפעת התפתחות הטכנולוגיה, ובעיקר מחשבים וטלפונים ניידים, גם במישור של עבריינות ואכיפת הדין. זאת, לאור השימוש ההולך וגובר במכשיר נייד ככלי זמין לאגירת מידע ולביצוע עבירות ביתר קלות. השפעת תופעה זו הובילה לעיסוק נרחב של התביעה הצבאית, הן באכיפת עבירות המבוצעות באמצעות מכשיר נייד והן בשאלת החיפוש במכשירם הנייד של חשודים.

- כך למשל, בשנת 2015 המשיכו להתקבל תיקים רבים העוסקים בחדירה לפרטיות על רקע מיני, שנעשתה באמצעות טלפונים חכמים. העיסוק המשפטי לאורך השנה לא היה רק ביחס לביצוע העבירות על רקע "מציצנות", אלא גם על רקע הפצת תכנים מיניים (סרטונים ותמונות), בהם מתועדים חיילים. חלק מהיבטי הסוגיה אף הובאו להכרעת בית הדין הצבאי לערעורים, אשר עמד על חומרת מעשי הפצה תמונות וסרטונים הפוגעים בפרטיות בעידן המודרני (ע/37/15 סמל י.מ. נ' התצ"ר).

- מן העבר השני, התמודדה השנה מערכת אכיפת החוק הצבאית עם היבטים ראייתיים שונים הקשורים בחיפוש במכשיר טלפון נייד של חשודים. בראשית שנת 2015 בית הדין הצבאי לערעורים קבע כי פעולת חיפוש בטלפון נייד ללא צו היא אפשרית בהסכמת החשוד, כשהיא נערכת בפניו (ע/78/14 טור' ש.פ. נ' התצ"ר). בית הדין הצבאי המחוזי הרחיב הלכה זו אף לנסיבות בהן החיפוש נערך במעבדת

² בג"ץ 6055/95 שגיא צמח נ' שר הביטחון, פ"ד נג(5) 241.

הגוף החוקר תוך מתן הסכמה מראש של החשוד לביצוע החיפוש (ער/מח/36/13) **התצ"ר נ' טור' ב.ס.** - ערעור הגנה בעניין תלוי ועומד בבית הדין הצבאי לערעורים). בעניין זה יש להדגיש, כי נציגי התביעה הצבאית שולבו בצוות שבחן את הנושא בפרקליטות המדינה, שבסופו הורה **פרקליט המדינה באופן תקדימי למשטרת ישראל לאמץ את נהלי העבודה של המשטרה הצבאית החוקרת**. עבודת המטה הובילה גם לעדכון ההנחיות בנושא.

ו. **התביעה הצבאית באיו"ש** - עם ההסלמה במצב הביטחוני בראשית חודש אוקטובר, חלה עלייה ניכרת במרבית היבטי העשייה של פרקליטות איו"ש. התיקים שהתקבלו במהלך הרבעון האחרון היוו חלק משמעותי מהעיסוק אף בראייה שנתית כוללת, הן מבחינת היקפם והן מבחינת מורכבותם המשפטית. כך למשל:

- חלה עלייה ניכרת בהגשת כתבי אישום בגין הפרות סדר (1002 לעומת 895 בשנה הקודמת, עלייה של כ-11%) וכן בגין עבירות חמורות במסגרת פעילות בלתי מאורגנת – גרימת מוות בכוונה וניסיון לגרימת מוות בכוונה. זאת, ביחס למקרים מגוונים של פיגועי ירי, דקירה, דריסה ועוד.

- מספר צווי המעצר המנהליים שנחתמו השווה ואף עלה במעט על שנת העבודה 2014, במהלכה התרחשו מבצע "שובו אחים" ומערכת "צוק איתן" (1300 לעומת 1277). ניכרה גם עלייה משמעותית במספר העתירות לבג"ץ שעסקו בנושא זה (428 לעומת 298, עלייה של כ-43%).

- עיסוק משמעותי בעבירות הסתה, בדגש על שימוש במדיה המקוונת וברשתות החברתיות – זאת, במקביל להתפתחויות בתחום גם בבתי המשפט בישראל.

[פסקי דין מרכזיים משנת העבודה 2015](#)

תיקים שטופלו בבתי המשפט הצבאיים באיו"ש

א. תיק יהודה 6586/14 התביעה הצבאית נגד חוסאם קוואסמה – הנאשם, חוסאם קוואסמה, הורשע בתכנון, חטיפת ורצח הנערים אייל יפרח, גיל-עד שער ונפתלי פרנקל ז"ל, במימון ארגון החמאס, באירוע שהוביל לפתיחה במבצע "שובו אחים". בחקירתו תיאר כיצד גייס את הרוצחים, צייד אותם בנשק ובכלי רכב, ולאחר המעשה סייע בקבורת הגופות והסתיר את הרוצחים עד שלוחמי צה"ל הגיעו אליהם. בית הדין הצבאי ביהודה גזר עליו שלושה מאסרי עולם מצטברים.

ב. תיק יהודה 3058/15 התביעה הצבאית נ' חאלדה ג'ראר – הנאשמת, חברה במועצה המחוקקת הפלסטינית, נעצרה לאחר שהצטברו נגדה במשך שנים ראיות הקושרות

אותה לחברות בארגון החזית העממית ולהסתה נגד חיילי צה"ל. לאחר שהודתה בכתב אישום מתוקן, הוטלו עליה 15 חודשי מאסר בפועל וקנס כספי בסך 10,000 ₪.

ג. תיק ב"ש 1250/15, עד"י 1251/15 התביעה הצבאית נ' מלאכ חטיב – הנאשמת, קטינה כבת 14 שנים, הורשעה על פי הודאתה בעבירות של יידוי אבנים והחזקת סכין במספר הזדמנויות. בית המשפט הצבאי גזר עליה חודשיים מאסר בפועל וקנס בסך 6,000 ₪, והתיר את פרסום שמה, פרטיה המזהים ומסמכים שונים ממשפטה, אשר התנהל בדלתיים סגורות. זאת, בין היתר, לאור העובדה ששמה פורסם באתרי אינטרנט שונים ובתקשורת זרה, בצירוף עובדות שאינן מדויקות, להן פוטנציאל לנוק תדמיתי למדינת ישראל וליחסי החוץ שלה.

עבירות מין

א. תיק חא/מח/564/14 התצ"ר נ' רב"ט ש.ב. (ע/15/29, רע"פ 7499/15) – הנאשם שוחח עם חיילת המשרתת עמו על נושאים מיניים בהסכמתה, ולאחר מכן המשיך וביצע בה אינוס ומעשה מגונה. לאחר שמיעת הראיות, הנאשם הורשע במיוחס לו והושתו עליו 24 חודשי מאסר בפועל, פיצוי למתלוננת בסך 10,800 ₪ והורדה לדרגת טוראי. ערעורו על הרשעתו בדין נדחתה, כמו גם בקשת רשות לערער שהוגשה לבית המשפט העליון.

ב. תיק זי/מח/438/15 התצ"ר נ' סמל ג.ח. (ע/15/12) – הנאשם, צוער בבה"ד 1, הורשע לאחר שמיעת הוכחות, כי ביצע מעשה מגונה בחברו לחדר, במספר הזדמנויות, בעת שישן. על הנאשם נגזרו 8 חודשי מאסר בפועל לצד עונשים נוספים. העונש אושר בבית הדין הצבאי לערעורים. הטיפול בתיק העלה סוגיות משפטיות מעניינות הקשורות באיסור פרסום שמו של חשוד ונאשם.

טוהר המידות

א. תיק מט/מח/1031/14 התצ"ר נ' רס"ן י.י. – הנאשם, קצין תיאום אזרחי במת"ק בית-לחם, הורשע בעשרות עבירות חמורות ובהן לקיחת שוחד בסך מאות אלפי ש"ח, וכן הנפקה שלא כדין של כ-200 היתרי כניסה לישראל (בין היתר עבור עובדים פלסטיניים אותם העסיק בביתו). עונשו הועמד, לאחר ניהול הוכחות, על 5 שנות מאסר בפועל, לצד עונש מאסר מותנה, קנס בסך 50,000 ₪ והורדה לדרגת טוראי. ערעור ההגנה על הרשעת הנאשם, וערעור התביעה על קולת העונש שהוטל עליו – תלויים ועומדים.

ב. תיק צפ/מח/370/14 התצ"ר נ' רנ"ג י.ב. – נגד בכיר הורשע בשורת עבירות כלכליות, בגין התקשרות שלא כדין עם ספקים בלתי מורשים וקבלת טובות הנאה רבות, ביניהן רכישת מוצרים רבים למקורביו בסך של כ-120,000 ₪. עונשו הועמד על 18 חודשי

מאסר בפועל, עונש מאסר מותנה, קנס בסך 85,000 ₪ והורדה לדרגת טוראי. בעקבות המקרה הופץ דף לקחים למפקדים.

ג. תיק צפ/מח/151/15 התצ"ר נ' סמל א.ד.ט. (ע/28/15) – הנאשם, אשר שירת כלוחם, הואשם בכך שעצר רכב של תושב פלסטיני ביציאה מהמוצב בו שירת, התיישב ברכב והורה לו להסיעו למקום מגורי החייל ביצהר. כל זאת, בעודו נושא נשק טעון שכוון לעברו של הנהג. כשהנהג הפלסטיני קרא לעבר רכב חולף כי חטפו אותו, הנאשם הפסיק אותו תוך קריאות בשפה הערבית, וסימן לו להמשיך בנסיעה. האירוע הסתיים רק כאשר הנהג הסיט את הרכב, דרדר אותו לתעלה בצד הכביש ומשהרכב עצר, נמלט מן המקום. בית הדין לערעורים החמיר בעונשו של הנאשם, כך שהועמד על 4 חודשי מאסר בפועל, פיצוי בסך 5,400 ש"ח לנפגע העבירה והורדה לדרגת טוראי.

עבירות הצתה

א. תיק מט/מח/139/15 התצ"ר נ' טור' ע.נ. (ע/75/15) – הנאשם הורשע בכך שהצית את מתקן המעצר בו שהה ותקף את השוטרים הצבאיים שנכחו במקום. עונשו של הנאשם הועמד על 18 חודשי מאסר בפועל, קנס בגובה 1,000 ₪ ופיצוי לנפגעים, ואושר על ידי בית הדין הצבאי לערעורים.

ב. תיק חא/מח/75/15 התצ"ר נ' טור' מ.ב. – הנאשם הורשע בניקוז דלק ממוסס והצתתו, אשר גרמה נזק בסך \$227,000. עונשו הועמד על 18 חודשי מאסר בפועל ופיצויים לצה"ל בסך 5,400 ₪.

תיקים נוספים

א. תיק מר/מח/362/14 התצ"ר נ' סמ"ר ש.ס. – הנאשם הורשע בהוצאתם המצטברת של כ-300 רימוני הלם מיחידתו, לאורך תקופה של כשנה ומחצה, במכירה של חלקם ובקשירת קשר למכירת לבנת חבלה. עונשו הועמד על 7.5 שנות מאסר בפועל, עונש מאסר מותנה, קנס בסך 5,000 ₪ והורדה לדרגת טוראי. ערעורו על פסק הדין עודו תלוי ועומד.

ב. תיק מר/מח/223/15 התצ"ר נ' רב"ט י.פ. – לנאשם יוחסה עבירה של חבלה חמורה עקב כך שפצע אזרחית במהלך משחק בנשק, לצד שיבוש מהלכי משפט. עונשו הועמד על 10 חודשי מאסר בפועל ופיצוי בסך 3,000 ₪ לנפגעת העבירה.

ג. תיק מט/מח/1648/10 התצ"ר נ' רב"ט מ.ב. (ע/102,103/14, רע"פ 8040/15) – לנאשם יוחסו ארבע עבירות הריגה, בגין כך שבעת שנהג במשאית צבאית, חצה קו הפרדה רצוף והתנגש במכונית שנסעה בנתיב הנגדי. כתוצאה מכך, נהרגו ארבעה בני משפחה. לאחר ניהול משפט הוכחות ממושך, במהלכו נשמעו עדים מומחים, הנאשם הורשע ונגזרו עליו

9 שנות מאסר לריצוי בפועל, פסילת רישיונות לצמיתות והורדה לדרגת טוראי. פסק הדין אושר בבית הדין לערעורים, על כל רכיביו, ובקשת הנאשם לערער על כך לבית המשפט העליון נדחתה.

ד. תיק מר/מח/143/15 התצ"ר נ' רב"ט א.ס. – הנאשם, עובד חקר מודיעין, הורשע בעבירות של גילוי ידיעה סודית וגילוי ידיעות, בגין כך שמסר מידע מסווג לגורמים אזרחיים. במעשיו סיכל את מעצרו של חלק מהאזרחים ויצר סיכון לחשיפת שיטות פעולה, מקורות מודיעיניים ואמצעי חקירה שונים. בגין הרשעתו, הוטלו על הנאשם 45 חודשי מאסר בפועל והורדה לדרגת טוראי.

ה. תיק חא/מח/90/15 התצ"ר נ' טור' נ.ב. – הנאשם, חייל בשירות סדיר, נעדר משירותו למשך למעלה משלוש שנים. בגין כך יוחסה לו עבירה חמורה של עריקה, מתוך כוונה שלא לחזור לצבא. לאחר שגרסתו כי התכוון לחזור לשירות נמצאה מיתממת ובלתי אמינה, הוא הורשע במיחוס לו ועונשו הועמד על 14 חודשי מאסר בפועל.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2016

א. **הרחבת השימוש בראיות אלקטרוניות:** לנוכח ההתפתחות הטכנולוגית המתמדת, צפוי כי סוגיות אלה יוסיפו להציב אתגרים במישור של אכיפת הדין, הן מבחינה ראייתית והן מבחינה משפטית. זאת, ביחס לקשת רחבה של סוגי עבירות ובהן גם עבירות מין וסמים. כך למשל, לאחרונה נערך דיון מעמיק במעמד של הפלטים ממכשירי טלפון ניידים המופקים על ידי מצ"ח ושאלת קבילותם כראיה בהליך פלילי (תיק צפ/מח/313/15 התצ"ר נ' רב"ט ז.א.).

ב. **המשך ישנם העיסוק בנושא נפגעי עבירה:** כאמור בדו"ח סיכום שנת העבודה 2014, התביעה הצבאית פועלת ברוחו של חוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001, על אף שאינו חל באופן ישיר על צה"ל. גם במהלך השנה החולפת המשיכה התביעה להקפיד ולעמוד בקשר עם נפגעי העבירה, ובשנת העבודה הקרובה צפויה להימשך ההיערכות לטיפול סדור ושיטתי בנפגעי עבירה. הדברים אף עולים בקנה אחד עם המלצות דו"ח צוות צ'חנובר, אשר, בין היתר, ביקש להדגיש היבטים שונים הנובעים מיישום רוחו של חוק זכויות נפגעי עבירה בצה"ל.

ג. **חיזוק האכיפה בתיקים בהם נזק כלכלי משמעותי לצבא:** ישנו הכרח להילחם בעבריינות כלכלית ובמעשי הונאה ושחיתות, במגזר הציבורי בכלל ובצה"ל בפרט. תיקים העוסקים בעבירות אלו מורכבים ביותר, ומצריכים שימוש בכלי אכיפה משולבים: פליליים, מנהליים, משמעתיים ואזרחיים. הנחיית תצ"ר ראשונית בנושא, שעניינה חריגה מסמכות בהתקשרויות עם ספקים, פורסמה כבר בחודש אפריל 2014. בהקשר דומה, צה"ל פעל במהלך השנה החולפת להגשת תביעות אזרחיות בעקבות

הליכים פליליים. בשנה הקרובה צפוי להינתן דגש על האכיפה בעבירות אלו באמצעות גיבוש הנחיות ייעודיות נוספות, איסוף ושימור ידע, נקיטת יוזמה ביחס למאמצי האכיפה באופן כללי, ועוד.

ד. **התמודדות עם השלכות תר"ש גדעון**: התכנית הרב שנתית של צה"ל מניחה בפני התביעה אתגרים מגוונים, הן מבחינת מצבת כוח האדם והן מבחינת הצורך במיקוד מאמצי אכיפת הדין הפלילי בצה"ל.

ה. **סיום העיסוק בתיקים ממערכת "צוק איתן"**: מערכת "צוק איתן" הביאה לתלונות רבות מצד גורמים שונים בטענות לעבירות מצד חיילי צה"ל בעת הלחימה. בירורם של אותם מקרים מצריך זמן ניכר ועבודה מאומצת. השאיפה היא שהשנה יסתיים הטיפול בכלל התיקים ממערכת "צוק איתן", או לפחות ברובם המוחלט של התיקים.

הסנגוריה הצבאית

דברי פתיחה

הסנגוריה הצבאית היא גוף ייחודי, בעל שני תפקידים מרכזיים. תפקידה הראשון של הסנגוריה הצבאית הוא **ייצוג משפטי**, איכותי ומקצועי, לחשודים ולנאשמים נגדם מתנהלים הליכים פליליים במסגרת המערכת הצבאית. התפקיד השני הוא **תפקיד ציבורי**, בקידום ההגנה על זכויותיהם של חיילים במשפט הפלילי-צבאי באמצעות העלאת טיעונים עקרוניים, פנייה במסלולים מנהליים, הגשת עתירות לבג"ץ ועוד.

במהלך השנה החולפת, הסנגוריה הצבאית ייצגה אלפי חיילים נגדם הוגשו כתבי אישום לבתי הדין הצבאיים, ואף ייעצה לרבים נוספים שנחקרו במסגרת חקירות מצ"ח. במסגרת הייצוג בתיקים אלה, פעלו הסנגורים הצבאיים בשירות סדיר ובשירות מילואים להשגת התוצאה הטובה ביותר לחיילים אותם ייצגו, כאשר במהלך עבודתם זו חבו את נאמנותם אך לטובת לקוחותיהם. לצד זאת, העיסוק הרב והמעמיק בתיקים הפרטניים מהווה כר פורה ליוזמות שונות, במטרה להשפיע לטובה על זכויות החשודים והנאשמים במערכת הפלילית הצבאית כולה.

כך, במהלך השנה האחרונה חלו תמורות משמעותיות במספר תחומים שבהם הסנגוריה הצבאית פעלה ויזמה בשנים האחרונות. בראש ובראשונה, **הושאו תקופות המעצר** של עצורי חקירות מצ"ח ל-24 שעות, בדומה לתקופת המעצר הראשונית במערכת הפלילית האזרחית. קשה להפריז בחשיבות מהלך היסטורי זה, שמהווה דוגמה מובהקת ליישום אחת ממטרות העל של הסנגוריה הצבאית, שתמשיך ותלווה אותה גם במהלך השנה הקרובה ובעתיד – **השוואת זכויותיהם** של נחקרים ונאשמים במערכת המשפט הפלילית הצבאית, לזכויות המוקנות במערכת הפלילית האזרחית.

במסגרת העמודים הבאים נסקור בקצרה מספר מגמות בעבודת הסנגוריה הצבאית בשנה החולפת ומספר פסקי דין משמעותיים, תוך אזכור חלק מיוזמותיה הרבות של הסנגוריה הצבאית לחיזוק זכויות נחקרים ונאשמים במערכת הצבאית, כגון העיסוק בסוגית החיפוש במכשירי טלפון ניידים ופניות עקרוניות בנושאי מדיניות הגשת כתבי האישום של התביעה הצבאית.

מגמות ותופעות עיקריות בעבודת הסנגוריה הצבאית בשנת העבודה 2015

קיצור תקופות המעצר

בשנת 2014, לאחר תקופה ארוכה בה פעלה הסנגוריה הצבאית להביא לקיצור תקופת המעצר הראשוני של חיילים במערכת הפלילית הצבאית, ולאחר פנייה בקדם בג"ץ אל המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, הוחלט במערכת הצבאית לקצר את תקופת המעצר הראשוני לעצורי מצ"ח

ולהשוותה לזו שחלה במערכת הפלילית האזרחית. לאור האמור, **החל מהתאריך 17.5.15**, נחקרים שנעצרו ע"י שוטר צבאי בחשד לביצוע עבירה פלילית שאינה היעדר מן השירות, הובאו להארכת מעצר **בתוך 24 שעות** ממועד מעצרו, חלף 48 שעות. מדובר בשינוי מהותי, שהשפיע באופן משמעותי על זכויות חשודים שנעצרו ע"י מצ"ח, וכן על עבודת הסנגוריה הצבאית.

קיצור תקופת המעצר הוביל לכך שהפיקוח השיפוטי על החקירה הפלילית מתחיל בשלב מוקדם יותר. מהנתונים שנאספו עד כה, עולה כי מהלך זה הוביל לקיצור שהייתם במעצר של מאות חשודים שבעבר היו עלולים לבלות לילה נוסף בתא המעצר. לא התממש החשש, כי המהלך יביא לעלייה במספר החשודים שנעצרים בצו שיפוטי. בנוסף, הקדמת הביקורת השיפוטית מאפשרת לחשודים לפגוש בסגור בשלב מוקדם יותר, טרם דיון הארכת המעצר. באופן מובן, הדבר חשוב ביותר במקרים בהם החשוד בחר שלא להשתמש בזכותו להיוועץ בסגור במעמד החקירה. כך, השתפרה יכולתם של הסגורים לייצג את לקוחותיהם ולשמור על זכויותיהם במהלך החקירה.

ייצוג בתיקי סמים

במהלך השנה החולפת חלה עלייה נוספת במספר כתבי האישום שהוגשו בגין עבירות סמים. בעוד שבשנת 2014 חלה עלייה של כ-31% במספר כתבי האישום שהוגשו בגין עבירות אלה לפי נתוני התביעה הצבאית, הרי שבשנת 2015 חלה עלייה נוספת, משמעותית אף יותר, של כ-52%. עיקר הגידול נובע מכתבי אישום בגין שימוש בסם מסוכן מסוג קנאביס וכתבי אישום בגין סירוב להיבדק לגילוי סם מסוכן.

גידול משמעותי זה הביא להגדלת המשאבים המושקעים על ידי הסנגוריה הצבאית בייצוג בתיקים אלה, ובמהלך השנה החולפת הביאו הסגורים הצבאיים השונים **לביטול של מעל 30 כתבי אישום** לאור פניות לתביעה הצבאית, לצד מספר זיכויים בהליכים שהתנהלו בבית הדין.

בראיית הסנגוריה הצבאית, העלייה במספר כתבי האישום מלמדת שמדיניות האכיפה בעניין שימוש בסם מסוכן אינה משיגה את מטרתה לבער נגע זה משורות הצבא, בעוד שהמשאבים המוקצים לטיפול בתחום זה באפיק הפלילי מתעצמים. לנוכח האמור, ומתוך רצון לצמצם את הפגיעה בחיילים, פנתה במהלך השנה הסנגוריה הצבאית בהצעה להעביר את הטיפול בעבירות סמים קלות לדין משמעותי. כלי זה יאפשר טיפול מיידי בעבירות אלה תוך חיזוק המשמעת הצבאית, לצד מניעת קיום הליך פלילי כנגד חיילים בגין עבירות קלות אלו, שבסופו מוכתמים הם ברישום פלילי הפוגע בהם בתחילת חייהם באזרחות.

ייעוצים

במהלך השנה האחרונה, הסנגוריה הצבאית שמה דגש על תחום הייעוצים במהלך חקירת חשודים בביצוע עבירות פליליות במערכת הצבאית. כך, לראשונה, נערך מעקב אחר מספר הייעוצים שניתנים לחשודים במסגרת חקירות שטרם הגיעו לבית הדין הצבאי.

בחינת נתוני הייעוץ מלמדים גם הם על העיסוק הרב של הסנגוריה הצבאית בתיקי סמים, כאשר קרוב למחצית מזמן הייעוץ מוקדש לתחום זה. סך זמן הייעוץ השני בהיקפו, מוקדש לייעוץ לקציני וחיילי צה"ל, בסדיר ובמיל', שנחקרים בחשד לביצוע עבירות במהלך פעילות מבצעית³.

תיקים מבצעיים

במהלך השנה האחרונה, לנוכח החקירות שנפתחו בעקבות מערכת "צוק איתן", חיזקה הסנגוריה הצבאית את בניין הכוח בתחום חשוב זה, והוציאה זאת לפועל במסגרת עשרות ייעוצים שניתנו במכלול החקירות שנפתחו בעקבות המבצע.

כמו כן, על רקע הגידול המשמעותי בפח"ע ובפעילות כוחות צה"ל בגזרת איו"ש במהלך שנת 2015, הגיעו לפתחה של הסנגוריה הצבאית מקרים רבים של חיילים שנחשדו או הואשמו בעבירות כלפי תושבים פלסטיניים. אך טבעי, כי ייעוץ וייצוג לוחמים העושים לילות כימים בפעילות ביטחונית מאומצת, נמצא בליבת עיסוק הסנגוריה הצבאית, כאשר מדובר בתחום שאוגר בחובו רגישויות ייחודיות, בתוך המערכת הצבאית ומחוצה לה.

רישום פלילי מופחת

בשנת 2012 נכנס לתוקפו תיקון 63 לחוק השיפוט הצבאי, המאפשר הטלת מגבלה על מסירת מידע מתוך המרשם הפלילי, לגבי הרשעות מסוימות של חיילים בבתי דין צבאיים ("רישום פלילי מופחתי"). הגבלה זו מפחיתה בצורה דרסטית את השפעת הרישום הפלילי על המשך חייו של החייל. במהלך השנה האחרונה המשיכו הסנגורים הצבאיים לשים לעצמם למטרה, להשיג עבור החיילים אותם הם מייצגים "רישום פלילי מופחתי", ולהימנע מהכתמתם ברישום פלילי "מלא".

מאבק הסנגורים הצבאיים על אי הכתמת לקוחותיהם הביא בשנה האחרונה להמרות סעיפי אישום מעבירות מסוג "פשע" לעבירות מסוג "עוון" בעשרות מקרים, מרביתם במסגרת הסדרי טיעון. בפרק הבא, נציג מספר דוגמאות לפסקי דין בהם המרת סעיפי האישום נעשתה במסגרת פסקי דין של בית הדין הצבאי על רקע טענות של "הגנה מן הצדק", כמו גם מקרים בהם בתי הדין נמנעו מהטלת עונש שגורר "רישום פלילי מלא". פסקי דין אלה מדגימים את החשיבות שמייחסים בתי הדין הצבאיים לסוגית הרישום הפלילי.

³ התפלגות זמן הייעוץ לחשודים לפי סוג העבירה מצורפת בנספח לדו"ח.

פסקי דין ויוזמות מרכזיות בשנת העבודה 2015

פסיקה בעניין רישום פלילי

ע/38,39,40/15 א.ש.ו.ר. נ' התצ"ר (וערעור שכנגד)

שני הנאשמים הורשעו בכך שתקפו את החייל האחראי על שיבוץ חיילים לתורנויות לילה, ששיבץ את הנאשם הראשון בתורנות, על אף שזה סבר שאין להכלילו בתורנות זו. הנאשם הראשון קילל את החייל והשליך לעברו אבן שפגעה ברכו, בעוד הנאשם השני הכה את החייל בפניו. כאשר החייל ניסה להימלט, רדפו השניים והמשיכו להכותו, עד התערבות מפקדים. לאחר מכן, איים הנאשם הראשון על החייל, פן יתלונן על האירוע.

בעוד שהשניים הואשמו בעבירת תקיפה מסוג פשע שנושאת "רישום פלילי מלא", החליט בית הדין להמיר את סעיף העבירה לעבירת אלימות כלפי חייל, שהיא עבירה מסוג עוון, וגזר על הנאשמים עונש של פיצוי לנפגע העבירה, ללא הטלת מאסר בפועל. בית הדין לערעורים אישר החלטה זו, שמשמעותה כי הנאשמים לא יוכתמו ב"רישום פלילי מלא". החלטה זו באה על רקע טענות ההגנה בדבר מחדל חקירתו משמעותי באי חקירתו של עד מרכזי, שאף היה זה שהתלונן על האירוע למצ"ח, לצד נסיבות המעשה וטעמי "הגנה מן הצדק".

מרכז (מחוזי) 211/13 התובע הצבאי נ' א.ב.ש.

הנאשם הואשם בשתי עבירות של שימוש בלתי חוקי בנשק, שהיא עבירה שהרשעה בה נושאת רישום פלילי. זאת, על רקע אירוע בו ערך מטווח פרטי בנשקו האישי, בצוותא עם חייל נוסף. אמנם, בית הדין קבע כי יסודות העבירות התקיימו, אך על רקע טענת ההגנה בדבר "הגנה מן הצדק" שעומדת לנאשם, לנוכח פגיעה חריפה בזכויותיו במהלך החקירה, בית הדין החליט להרשיע את הנאשם בשתי עבירות של אי קיום הוראות המחייבות בצבא, שהיא עבירה שהרשעה בה אינה נושאת רישום פלילי כלשהו.

צפון (מחוזי) 259/15 התובע הצבאי נ' א.א.ע.

הנאשם הורשע בשתי עבירות של שימוש בסמים מסוכנים, על כך שהשתמש בסם מסוכן מסוג קנאביס בשמונה הזדמנויות בנסיבות אזרחיות, ובמספר הזדמנויות בנסיבות צבאיות, בצוותא עם חייל אחר. במסגרת גזר הדין, מצא בית הדין שראוי להטיל על הנאשם עונש שאינו נושא עימו "רישום פלילי מלא", ולכן הטיל על הנאשם עונש מאסר נמוך, תוך שנמנע מלנכות מעונשו את ימי מעצרו עד למועד גזר הדין. ההחלטה נעשתה על רקע טענות ההגנה בדבר אחדות הענישה למול המעורב הנוסף, השיקול המהותי של תיוג הנאשם כעבריין פלילי וההתרשמות מצעדים ראשוניים במסלול השיקום. יצוין כי במסגרת ערעור על גזר הדין, הסכימו הצדדים על עונש שנושא עימו "רישום פלילי מופחת" ממנו כן ינוכו ימי המעצר.

פרסום פרטי נאשמים

עלב"ש 44/15 אל"ם ס.א. נ' התצ"ר

במסגרת החלטה עקרונית של בית הדין הצבאי לערעורים, נקבע כי לבית הדין סמכות לאסור על פרסום פרטיו המזהים של חשוד אף לאחר שהוחלט לסיים את הטיפול בעניינו בהעמדתו לדין משמעתי בלבד. במקרה הספציפי, נקבע כי שאין לפרסם את שם המערער לאור מספר היבטים, ובראשם סיום הפרשה בהליכים משמעתיים ובעבירות שאינן חמורות בהשוואה לאלה בהן נחשד מלכתחילה. זאת, כאשר פרטי הפרשה פורסמו ברבים וגרמו לו נזקים משמעותיים, אף ללא ציון פרטיו המזהים.

בהקשר זה נציין גם את פנייתה העקרונית של הסנגוריה הצבאית לפרקליטות הצבאית בעניין אי פרסום פרטי כתב אישום עד לאחר המצאת כתב האישום לידי הנאשמים, כך שיתאפשר להם להגיש בקשה מתאימה לחיסוי פרטיהם, ככל שהם מעוניינים בכך.

פנייה בעניין שינוי מדיניות העמדה לדין בעבירות תעבורה

כעניין של מדיניות, מוגשים כתבי אישום נגד קציני וחיילי צה"ל בגין עבירות תעבורה שאינן מגיעות בפני בתי משפט אזרחיים בשגרה, כגון עבירות שברירת המחל בהן היא קנס, ללא קיום משפט. כך לדוגמה, מועמדים לדין פלילי מי שהשתמשו בטלפון הנייד בזמן נהיגה ומי שנסעו במהירות שעולה על 20 קמ"ש מעל המותר. במסגרת מאמצי הסנגוריה הצבאית לצמצום הפער שקיים בין המערכת הפלילית הצבאית למערכת הפלילית האזרחית, הועברה הצעה לשינוי במדיניות האכיפה ביחס לתאונות דרכים שנסתיימו בנזק רכושי בלבד וביחס לעבירות תנועה קלות.

פנייה בעניין זכות ההיוועצות

אחד מהכלים הנפוצים בהם משתמשים חוקרי מצ"ח הוא תשאול נחקר בעל-פה בתחילת חקירתו. במסגרת התשאול, החוקרים משוחחים עם נחקרים במשך זמן רב במהלך חקירתם, ללא תיעוד מדויק של הדברים ולעיתים אף ללא תיעוד כלל. כך, לעיתים רבות ניתנות הודיות בעבירות שאינן נרשמות כלשונן, אלא בסיכום שבדיעבד. הסנגוריה הצבאית פנתה בבקשה לפיה חוקרי מצ"ח יחדלו משימוש בכלי זה, בטענה כי מדובר בשיטת חקירה פסולה שנוגדת את הדין ואת הפסיקה.

חיפוש בטלפונים ניידים

בתחילת שנת 2015 הועברה לסנגוריה הצבאית ההנחיה החדשה של מפקד מצ"ח בדבר חיפוש בחומרי מחשב בכלל, ובמכשירי טלפון ניידים בפרט. בעקבות זאת, פנתה הסנגוריה הצבאית בבקשה לשינוי ההנחיה. בבסיס הפנייה עמדה הטענה כי אין מקום לאפליה בין דרך החקירה

של מצ"ח, שחוקריה מחפשים באלפי מכשירי טלפון ניידים מדי שנה, לבין דרך החקירה של משטרת ישראל, שחוקריה פועלים לפי נוהל שונה וממעטים בחיפוש זה.

לקראת סוף השנה, לאחר מספר פניות ליועמ"ש לממשלה וטרם הגשת עתירה לבג"ץ בנושא, נמסר כי הוחלט לערוך מספר שינויים משמעותיים בעקבות פניית הסנגוריה, כאשר העקרונות המשפטיים שעומדים בבסיס ההנחיה יוחלו גם על משטרת ישראל. כך לדוגמה, נקבע כי **עצם סירובו של חייל לחיפוש במכשירו הסלולארי לא ישמש כנגדו**.

בנוסף, במהלך השנה הוגש ערעור עקרוני של הסנגוריה הצבאית בטענה כי אין לערוך חיפוש במכשיר טלפון נייד בהתבסס על הסכמת הנחקר, אלא יש לבקש צו שיפוטי בעניין זה. לאחרונה, החלו להישמע טיעוני הצדדים במסגרת ע/24/15 **ב.ס. נ' התצ"ר**.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2016

לרוב, מאמצי הסנגוריה הצבאית לחזק את זכויותיהם של החשודים והנאשמים במערכת הפלילית הצבאית אינם דומים לריצת מאוץ, אלא למרתון. על כן, במהלך השנה הקרובה תמשיך הסנגוריה הצבאית לעסוק ביוזמות השונות שנסקרו במסגרת מסמך זה, בין אם בבחינת ניסיון לשינוי המצב הקיים, ובין אם בבחינת שמירה על השינויים שכבר הושגו.

כך, במהלך השנה הקרובה תמשיך הסנגוריה הצבאית לעסוק בפרויקט קיצור תקופת המעצר הראשוני לעצורי מצ"ח. עיסוק זה יהיה הן בעיגון מהלך זה בספר החוקים, כמו גם הרחבתו לקבוצות השונות של אלה שחשודים בהיעדר מן השירות, כגון משתמטים ועריקים משירות מילואים.

בנוסף, הסנגוריה הצבאית תמשיך במאבקה העקרוני בסוגיית החיפוש במכשירי הטלפון הניידים של נחקרי מצ"ח, הן בהטמעת הישגי הפקודה החדשה והן במטרה להביא לשינויים נוספים שיטיבו עם זכויותיהם של החיילים.

תחום חשוב נוסף בו הסנגורים הצבאיים יעמיקו בעבודתם הוא השמירה על זכויות הנחקרים. שכן, גם אם לעיתים ישנו הצדק לשוני באכיפה שבין המערכת הצבאית למערכת האזרחית, הרי שאין כל הצדק לפגיעה בזכויות החיילים במסגרת החקירה בכל הנוגע לזכות לאי הפללה עצמית, זכות ההיוועצות בעו"ד, חובת התיעוד ועוד. כך לדוגמה, תמשיך הסנגוריה במאבק להקמתו של גוף חוקר בעבירות היעדר מן השירות.

כמו כן, הטיפול בעבירות הסמים צפוי להמשיך וללוות את עיסוק הסנגוריה הצבאית גם בשנה הקרובה. בחלוף למעלה משני עשורים מהאמירה הנודעת של בית המשפט העליון במסגרת בג"ץ 5000/95 **ברטלה נ' הפצ"ר**, כי **"שימוש בסם על ידי חיילים לא יכול להתיישב עם שרות בצבא"**, יש לבחון את אפקטיביות מדיניות האכיפה הנוכחית ולבחון חלופות המשלבות הרתעה עם צמצום פגיעת הרישום הפלילי בחיילים המשוחררים, שמתחילים את דרכם האזרחית.

החתירה לשינוי מדיניות הסמים משתלבת עם מטרה נוספת ורחבה יותר של הסנגוריה הצבאית בשנה הקרובה – שינוי מדיניות הענישה הכללית בצבא, בדגש על הכנסת כלי שירות המבחן והרחבת השימוש באפיקי ענישה שלא בכליאה ממשית.

מחלקת הייעוץ והחקיקה

דברי פתיחה

מחלקת הייעוץ והחקיקה מעניקה יעוץ משפטי לגופי הצבא, לשם הטמעת שלטון החוק בצה"ל, ומסייעת לצה"ל במילוי משימותיו כדן. קציני המחלקה עוסקים בגיבוש חוות משפטיות, משתלבים בעבודות מטה ומייצגים את עמדת צה"ל בפני רשויות המדינה ובפני ערכאות משפטיות.

במהלך שנת 2015 עסקו קציני המחלקה בשמירה על זכויות המשרתים בצה"ל, ובכלל זה בהגנה על זכויות משרתי הקבע, אשר מעמדם פגיע, מאחר שאינם מוגדרים כ"עובדים" והגנות משפט העבודה אינן חלות עליהם. במסגרת זו, עסקה המחלקה בבחינת השלכות דו"ח לוקר, ובהמשך העניקה ליווי משפטי לתוכנית הצה"לית הרב-שנתית - "גדעון"; המחלקה בחנה את ההיבטים המשפטיים הנובעים מהחלת מודל שירות הקבע המעודכן ומצמצום יחידות ומערכים בצה"ל; טיפלה ביישום הסכם לשינוי מודל שכר הנגדים ובהעלאת דמי הקיום לחיילי חובה.

בהתאם לצו השעה, נרתמו קציני המחלקה למאמץ להתייעלות כלכלית בצה"ל. זאת באמצעות המשך ליווי ההתקשרויות הנערכות עבור צה"ל על-ידי משרד הביטחון; ייצוג עמדת הצבא בהליכים משפטיים המתנהלים נגדו או ביוזמתו; הפחתת חיובי ארנונה ומסים מוניציפאליים אחרים והגשת תביעות אזרחיות בעקבות הליכים פלילים. מעורבות זו, שנעשתה תוך העמקת הידע המקצועי בתחום, הובילה לחסכון כספי ניכר לצה"ל.

קציני המחלקה עסקו בטיפול בהליכי חקיקה ראשית, בחקיקה משנית ובפקודות הצבא. כך, במהלך השנה החולפת גיבשו קציני המחלקה התייחסות להצעות חוק שביקשו להחיל מנגנונים שונים של רגולציה, מטעמים של משרדי ממשלה שונים, על פעולתו של צה"ל.

עוד השתתפו קציני המחלקה בעבודת מטה, אשר נערכה בתיאום עם משרד המשפטים, לקידום הטלת הגבלות מנהליות על עריקים ומשתמטים, אשר טרם הסדירו מעמדם מול רשויות הצבא.

אף השנה סייעו קציני המחלקה לגופי הצבא להיערך לחירום באמצעות גיבוש התשתית המשפטית הנדרשת ומתן ייעוץ משפטי בתחומים הרלוונטיים, ובכלל זה התגוננות העורף, ריתוק משקי, רישום ציוד וגיוסו, גיוס למילואים, טיפול במשפחות שכולות, סמכויות חיילים כלפי אזרחים, תשתיות לאומיות בזמן חירום ועוד.

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2015

עבודת המחלקה בשנה החולפת הושפעה ממגמות שונות, ובהן המציאות הכלכלית המורכבת, תהליכי התייעלות וקיצוץ כח האדם בצה"ל, ה"משפטיזציה" הגוברת במדינה ובצבא, צמיחת

הסייבר, הרחבת התחולה של הסדרים משפטיים אזרחיים על צה"ל, דרישות גוברות לשקיפות ועיסוק תקשורתי בסוגיות המשפטיות המעסיקות את המחלקה. להלן יוצגו המגמות העיקריות בעבודת המחלקה בשנה החולפת:

השחיקה במעמד משרתי הקבע

כידוע, משרתי הקבע מצויים בסטאטוס ייחודי - הם אינם נחשבים כ"עובדים" ולא מוקנות להם ההגנות הקיבוציות הניתנות לכל עובד מן המניין, ובמיוחד: הזכות להתארגן ולמנות ועד, הזכות לנהל משא ומתן קיבוצי וזכות השביתה. במהלך השנה החולפת פעלו קציני המחלקה לספק הגנה משפטית למשרתי הקבע מפני החלטות הפוגעות בתנאי שירותם. העיסוק בנושא הוביל למסקנה ברורה, לפיה ההגנה הקיימת על זכויות משרתי הקבע אינה מספקת, וכתוצאה מכך, משרתי הקבע נפגעו פגיעה משמעותית לאורך השנים ביחס לעובדי המדינה ואף ביחס למשרתים בכוחות הביטחון האחרים. מסקנה זו התחזקה לאור מחקר משווה שנערך על-ידי קציני המחלקה בנושא, המלמד כי צה"ל הינו הצבא המערבי היחיד שבו אין מנגנונים קיבוציים כלשהם, המאפשרים למשרתי הקבע להתגונן מפני פגיעה בתנאי שחרם ובתנאי שירותם.

הסדרה משפטית של תקציב הביטחון וליווי תר"ש "גדעון"

במהלך שנת 2015 נדרשו קציני המחלקה להשלכותיו של דו"ח הוועדה הציבורית לבחינת תקציב הביטחון, בראשות האלוף (במיל') יוחנן לוקר. בהמשך, ליוו קציני המחלקה את גיבושה של התכנית הרב-שנתית "גדעון" ושל מודל מעודכן לשירות הקבע בצה"ל. בנוסף, בעקבות חתימתו של סיכום תקציבי בין משרד הביטחון לבין משרד האוצר, מטפלת המחלקה בתהליכי החקיקה הנדרשים ליישומו.

ליווי תהליכי התייעלות כלכלית

נוכח הקריאות הגוברות להתייעלות כלכלית בצה"ל, חל גידול בהיקף פעילותם של היועצים המשפטיים במחלקה בתהליכי אפיון הרכש בגופים השונים. פעילותם זו תרמה רבות להתייעלות הכלכלית בצה"ל. השנה ניתן דגש מיוחד למציאת פתרונות משפטיים בהסכמים בעלי חשיבות לשעת חירום, וזאת על-מנת לאפשר את רצף הפעילות של הצבא גם במצבים אלה.

מעבר לכך, קציני המחלקה מיסדו נוהל משותף לתביעה וליועץ המשפטי למערכת הביטחון המתייחס לטיפול במקרי חריגה מסמכות של משרתים בצה"ל במגע מול ספקים, וזאת על רקע פקודות הצבא המחייבות, בין היתר, התקשרות סדורה המאושרת על-ידי הגורמים המוסמכים במשרד הביטחון. בנוסף, מסדיר הנוהל פעילות מונעת בנושא.

בנוסף, קציני המחלקה העמיקו את מעורבותם בתחום המיסוי המוניציפאלי, תוך התמקדות בהתמודדות עם דרישות ותביעות בתחום. כך, למשל, סייעו היועצים המשפטיים להסדרה מחדש של הטיפול באגרות המיס והביוב המושתות על צה"ל.

עיסוק גובר בתחום הסייבר

קציני המחלקה סייעו לשילוב צה"ל בקידום ההיערכות הלאומית להגנה בסייבר לנוכח הקמת הרשות הלאומית להגנה בסייבר והצורך בהסדרת שיתוף הפעולה בין הגופים. כמו כן, קציני המחלקה פעלו ליצירת תשתיות דרושות לשילוב צה"ל במהלכי אסדרה עתידיים בתחום הסייבר, וכן פעלו לעיגון הסדרים נדרשים בתחום מבחינה חוזית. בנוסף, ניתן ייעוץ שוטף בסוגיות משפטיות חדשניות בתחום הסייבר לגופים העוסקים בכך.

ליווי משפטי לסוגיות מתחום החירום וסוגיות ביטחוניות

במהלך חודש יוני 2015 עצרו כוחות חיל הים משט לרצועת עזה. קציני המחלקה העניקו יעוץ משפטי ביחס לסוגיות משפטיות אזרחיות רבות שעורר המשט, לרבות הסיקור התקשורתי של המשט, פעילותן של יחידות צבאיות בים ובשטח הנמל, סמכויות חיילים בשטח ישראל, סגירת שטחים, טיפול רפואי במשתתפי המשט ועוד.

בנוסף, בעקבות גל ההסלמה שהתעורר בחודשים האחרונים של שנת 2015, חיוו קציני המחלקה דעתם ביחס לאפשרות לנקוט באמצעי של הריסת בתים בעניינם של מפגעים שגרמו לאבידות בנפש או לפגיעות בגוף. צווי הריסה שהוצאו על-ידי מפקד פיקוד העורף נבחנו על-ידי בית המשפט העליון. כמו כן, קציני המחלקה עסקו בליווי הוצאתם של עשרות צווי הגבלה נגד אזרחים ישראליים, בשל מסוכנתם לביטחון המדינה. כן עסקו קציני המחלקה בשאלות הנוגעות למתן סיוע לגופי הביטחון השונים ולסמכויות חיילים כלפי אזרחים.

בעקבות תחקור מערכת "צוק איתן" ליוו קציני המחלקה עבודות מטה שונות שנערכו בצה"ל ופעלו לגיבושה של מסגרת משפטית, אשר תשפר את יכולת הפעולה של גופי הצבא בשעת חירום, בפרט בכל הנוגע לאנשי מילואים, לריתוק המשקי ולגיוס ציוד ורישום.

הסדרת יחסי גומלין עם גופים ציבוריים האמונים על שירותים חיוניים

לשם הבטחת תפקודם של גופי הצבא ויכולתם לבצע את משימותיהם, בשגרה ובחירום, המשיכו קציני מחלקת יעח"ק לסייע בהסדרת יחסי הגומלין בין צה"ל לבין גופים ציבוריים שונים, האמונים על מתן שירותים חיוניים, ובהם רשות חירום לאומית (רח"ל), רשות כבאות והצלה ורשות התעופה האזרחית. במסגרת זו עסקו קציני המחלקה בסוגיות משפטיות הנוגעות לסמכויות צה"ל והגופים במצבי חירום שונים, ופעלו להסדרתן, תוך מתן ביטוי לצרכיו הייחודיים של צה"ל, ובמטרה לשמור על הגמישות הנדרשת לרציפות התפקודית בין שגרה לחירום.

פסקי דין וחוות דעת מרכזיים משנת העבודה 2015

מתוך קשת הנושאים המגוונים בהם מטפלת המחלקה, להלן יפורטו ההליכים העיקריים והחשובים שבהם עסקו קציני המחלקה בשנת 2015:

בג"ץ 5799/12 לורך נ' משרד הביטחון ואח' – בעתירה, שהוגשה ביולי 2012, נטען כי גובה דמי הקיום של חיילי החובה הוא בלתי סביר, פוגע בזכויות יסוד של החיילים ומפלה אותם לרעה ביחס למי שלא התגייסו לצה"ל. בית המשפט העליון התבקש לחייב את צה"ל לעדכן את דמי הקיום בהתאם לשיעור עליית מדד המחירים לצרכן החל משנת 2002 (המועד האחרון בו עודכן גובה דמי הקיום) ולעגן בחקיקה ראשית את הקריטריונים לחישוב גובהם. הטיפול בעתירה נפרש על-פני מספר שנים, במהלכן נערכה בצה"ל עבודת מטה פנימית, בהובלת אכ"א ובהשתתפות קציני המחלקה. לאחר דיון בעתירה פסק בית המשפט העליון כי מאחר שמשרד הביטחון וצה"ל החליטו להצמיד את דמי הקיום למדד המחירים לצרכן, לקבוע קריטריונים ולעגנם בפקודות הצבא בתוך שלושה חודשים, הרי שהעתירה מיצתה את עצמה, ועל-כן הורה על מחיקתה. קציני המחלקה ממשיכים ללוות את עבודת המטה בעניין.

בג"ץ 5802/15 אצ'ילדייב נ' צה"ל - העתירה הוגשה בעקבות שינויים בפקודות הצבא בנוגע לכללים בדבר גידול זקנים. העותרים טענו כי הכללים החדשים בנושא אינם חוקתיים, אינם מידתיים ופוגעים בזכות החייל לגדל זקן. עוד נטען לשורה של כשלים באופן שבו יוּשמו הכללים בפועל. במסגרת דיון בעתירה, העירו השופטים כי הכללים שנקבעו סבירים וחוקיים, וציינו כי ההסדר מבטא את חשיבותו של ערך המשמעת בצה"ל. בהמלצתו החד-משמעית של הרכב השופטים, מחק העותר את העתירה. בצד זאת הובהר כי ככל שתהיינה לעותר טענות בעתיד נגד יישום הכללים, יוכל להגיש עתירה חדשה.

בג"ץ 739/15 מאי כליפה נ' שר הביטחון ואח' - העתירה הוגשה על-ידי מיועדת לשירות ביטחון, אשר רשויות הגיוס דחו את בקשתה לקבל פטור משירות מטעמים שבהכרה דתית. בחודש אוקטובר 2015 ניתן פסק דינו של בית המשפט העליון, המתייחס לראשונה לסוגיית אופן הפעלת שיקול דעתן של רשויות הצבא בבואן לדון בבקשה לפטור מטעמים שבהכרה דתית. בית המשפט העליון דחה את העתירה, וקיבל באופן מלא את עמדת המדינה, לפיה מקום בו קם חשש מבוסס כי מועמדת לשירות ביטחון מסרה תצהיר שקרי לגבי אורח חייה הדתי, קיימת סמכות ואף חובה לבחון את אמיתות התצהיר, ובמקרים המתאימים לדחות את הבקשה לפטור מן השירות. החלטה זו מהווה הישג משמעותי במאבק שמנהלות רשויות הגיוס מזה שנים כנגד תופעת ההשתמטות באמצעות מתן הצהרות דת כוזבות על-ידי מיועדות לשירות ביטחון.

בג"ץ 3777/15 הינו זיאד נ' הרמטכ"ל ושר הביטחון ובג"ץ 3787/15 זיד אסעד נ' ראש המטה הכללי של צה"ל - בעתירות אלו נטען כי ההחלטה על פירוק גדוד "חרב" 299 (המכונה על ידי העותרים "הגדוד הדרוזי") אינה עומדת בכללי המשפט המנהלי, והתקבלה בחריגה מסמכות,

ללא תשתית ראויה, ובהסתמך על שיקולים לא רלוונטיים. לאחר קבלת עמדת צה"ל, נדחתה בקשת העותרים למתן צו ביניים למניעת פירוק הגדוד עד להכרעה בעתירה. טרם ניתנה החלטה בעתירה גופה.

ע"ב 957/15 מפלגת "עלה ירוק" נ' ועדת הבחירות המרכזית לכנסת - מפלגת "עלה ירוק" ו-4
קציני צה"ל שביקשו להתמודד בבחירות מטעמה, הגישו ערעור בחירות לאחר שוועדת הבחירות המרכזית הודיעה למפלגה כי הקצינים לא יוכלו להיכלל ברשימת המועמדים לכנסת מטעמה. זאת, מאחר שחוק הבחירות [נוסח משולב], התשכ"ט-1969, אינו מאפשר לקצינים בשירות הקבע להגיש מועמדות לכנסת אם לא חדלו מלשרת בשירות קבע טרם המועד הקבוע בחוק. במהלך הדיון בבית המשפט העליון התקבלה עמדת המדינה, והובהר כי חוק הבחירות לכנסת מציב לוחות זמנים קשיחים ונוקשים, אשר עמידה בהם היא תנאי לזכאות. הודגש כי הקצינים לא עמדו בדרישת החוק לחדול להיות קצינים בצבא במועד הקבוע. לאור זאת, הציעו השופטים למערערים לחזור בהם מהערעור, והם עשו כן.

ו"ע 4/14 רס"ן ליאור מלובני נ' ראש אכ"א - במסגרת ערר שהוגש לוועדה הפועלת לפי חוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (הליכים לעניין החלטות הנוגעות לחיילים בשירות קבע), התש"ע-2010, נטען כי שחרור משרת קבע שחצה את גיל 38 בעילת "צמצום הכוחות הסדירים", היא החלטה בלתי סבירה. זאת, בהיעדר קריטריונים לשחרור בגילאים אלו, ולנוכח אינטרס ההסתמכות שקם לעורר עם הגעתו לגיל המינימאלי לפרישה. בתשובה לעתירה נטען כי לא חלה על צה"ל חובה משפטית לקבוע קריטריונים נוקשים לשחרור משרתי קבע שחצו את גיל 38, וכי לא קם לעורר אינטרס הסתמכות. טרם מתן פסק דין, המליצו חברי הוועדה לעורר למחוק את הערר, וכך עשה.

ע"א 18667-05-15 פלוני נ' קרפ"ר ואח' - במסגרת תביעת הנזיקין שהגיש חייל נגד קצינים ששירתו כרופאים בחיל הרפואה, התבקש בית המשפט המחוזי להסיר את חסינותם, כך שיתבצעו באופן אישי. הבקשה נדחתה על-ידי בית המשפט המחוזי, והתביעה נגד הקצינים שנתבעו באופן אישי נדחתה. בהחלטה זו הוכר לראשונה מעמדם המיוחד של הרופאים הצבאיים בהליכי המיון הרפואי, כמבצעים תפקיד שלטוני המזכה בחסינות בתביעות נזיקין.

חקיקה

מעבר לליווי הליכים משפטיים, עסקה מחלקת הייעוץ והחקיקה, כמדי שנה, בטיפול בהצעות חוק. מדור חקיקה טיפל בשנת 2015 ב-326 הצעות חוק פרטיות וב-112 תזכירי חוק ממשלתיים, לצד הצעות חקיקה ביוזמת צה"ל.

כמו כן, הובילה המחלקה עבודת מטה רחבה לביצוע רפורמה מקיפה בחוק השיפוט הצבאי. עבודת המטה כללה 21 צוותי עבודה, אשר בחנו את ההסדרים הקבועים בחוק השיפוט הצבאי, והציעו להתאים את החוק לצרכיו העכשוויים של צה"ל ולתמורות שחלו בעולם המשפטי.

בסיום עבודת המטה גובש מסמך המרכז את עמדת הפרקליטות הצבאית בנוגע לתיקוני החקיקה הנדרשים לחוק. מסמך זה יהווה בסיס לקידום תיקוני חקיקה בעתיד.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2016

שנת 2016 צפויה להתאפיין בשינויים רבים בצה"ל, אשר יצריכו ליווי משפטי נרחב על-ידי קציני המחלקה בתחומים שונים:

א. קציני המחלקה יסייעו בעיגון בחקיקה ובהחלטות ממשלה של הסיכום התקציבי בין משרד הביטחון למשרד האוצר ושל מודל הקבע המעודכן. בהמשך לכך, הם יפעלו לעיגון מודל הקבע בפקודות הצבא.

ב. בשנת 2016 צפוי עיסוק הולך וגובר בסוגיות משפטיות הנוגעות לתחום כח האדם, ועל כן קציני המחלקה יעסקו ביתר שאת בהסדרת מעמדם המשפטי של משרתי הקבע, תוך סיוע לצה"ל לממש את התוכנית הרב שנתית "גדעון", הכוללת צמצום יחידות ופיטורים רחבי היקף.

ג. קציני המחלקה ימסדו את הייעוץ המשפטי בתחום ההתייעלות הכלכלית ויסייעו לצה"ל בתחום זה, באמצעות מיפוי התקשרויות אסטרטגיות והמשך סיוע לחיסכון כספי בתחום המיסוי המוניציפאלי והאגרות השונות.

ד. קציני המחלקה ימשיכו לסייע לרשויות צה"ל להיערכות לרציפות תפקודית בחירום ולהתמודדות עם גל ההסלמה בתחומי מדינת ישראל, תוך התמקדות בשיתוף פעולה בין-זרועי ובין-ארגוני, ובהסכמים אשר יאפשרו הגברת האפקטיביות המבצעית בעידן של צמצום משאבי.

ה. קציני המחלקה ימשיכו לעסוק בשילוב צה"ל בקידום ההיערכות הלאומית להגנה בסייבר, תוך מיסוד הייעוץ המשפטי לזרוע הסייבר העתידית לשם סיוע במימוש ייעודה, וכן המשך שיתוף הפעולה עם הרשות הלאומית להגנה בסייבר.

ו. קציני המחלקה ימשיכו ללוות את חיל הים במימוש אחריותו בתחום ה"מים הכלכליים".

מחלקת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון

דברי פתיחה

שנת העבודה 2015 התאפיינה במגמת הסלמה במצב הביטחוני באזור יהודה ושומרון, בפרט ברבעון האחרון של השנה. אירועים אלה חייבו את קציני המחלקה בכלל, ומערך היועצים המשפטיים לחטיבות בפרט, להגביר את הליווי המשפטי בתחום האופרטיבי.

בצד העשייה הביטחונית וההיערכות להסלמה אפשרית, קודמו השנה עבודות מטה רבות בתחום האזרחי, אשר הניבו דברי חקיקה, מחקרים משפטיים וחוות דעת עקרוניות בנושאי מקרקעין, תכנון ובנייה, שימוש בכלים מנהליים במסגרת אכיפת החוק ועוד.

עוד יצוין, כי במהלך השנה האחרונה, בהמשך לשנים קודמות, ניתנו מספר פסקי דין חשובים ע"י בית המשפט העליון בתחום המקרקעין ובתחום התכנון והבנייה, שחידדו את חובת המפקד הצבאי לממש את אחריותו לשמור על מקרקעין פרטיים של התושבים המוגנים ולמנוע השתלטות עליהם. בפועל, פסיקות בית המשפט העליון אישרו פינוי והריסת מבנים שמוקמו על מקרקעין פרטיים.

בנוסף, וכמדי שנה, נדרשה המחלקה להתמודד עם מאות הליכים משפטיים, בתחומים רבים ומגוונים, אשר ברובם המכריע התקבלה עמדת המדינה ע"י בתי המשפט. בכלל זה עתירות בנושאים ביטחוניים כגון הריסת בתי מחבלים והצבת מתקנים ביטחוניים על מקרקעין תפוסים, לצד הליכים אזרחיים ומנהליים הנוגעים לשלל הנושאים המטופלים על ידי המנהל האזרחי בליווי מחלקת יועמ"ש איו"ש.

בתחום האזרחי, קידמו קציני המחלקה הצעות חקיקה רבות, כך למשל: נחתמו תיקוני חקיקה בתחומי האכיפה, החשמל, איכות הסביבה ועוד.

לבסוף, נבקש להזכיר את מעורבותנו בהתמודדות עם תופעת עבריינות אידאולוגית שהגיעה השנה לשיא שלילי, עת נרצחה משפחת דוואבשה המתגוררת בכפר דומא לאחר שבקבוק תבערה הושלך לתוך ביתה והצית אותו. אירוע חמור זה חידד שוב את חובת כלל הרשויות לנקוט את כל הצעדים הדרושים לסיכול פיגועים מעין אלה ולהביא לדין את האחראיים לביצועם.

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2015

א. **ייעוץ משפטי אופרטיבי** - במהלך השנה החולפת המשיכה המחלקה ללוות את הפעילות המבצעית של כוחות הביטחון הפועלים באזור יהודה ושומרון, בפרט ברבעון האחרון של שנת 2015. בכלל זה, ניתן ייעוץ משפטי להפעלת סמכויות ביטחוניות של תפיסת שטחים והגבלות תנועה בתוך האזור וממנו, תוך הבטחת המענה ההומניטארי

לאוכלוסיה, ליווי פעילות הריסת בתי מחבלים מכוח תקנה 119 לתקנות ההגנה, וייעוץ בהיבטים השונים הנוגעים לכללי הפתיחה באש באזור.

ב. אכיפת החוק באזור יהודה והשומרון - גם בשנה זו הושם דגש על פעילות אכיפת החוק, לרבות ביחס לעבריינות על רקע אידיאולוגי. במסגרת זו, על רקע אירועי הפשיעה הלאומנית, ובראשם הפיגוע החמור בכפר דומא, ניכרה עלייה משמעותית בגיבוש ובליוי צווים מנהליים כלפי אזרחים ישראלים אשר מסכנים את ביטחון האזור.

ג. לגיטימציה והסברה - בשנת העבודה האחרונה פעלה המחלקה, בצוותא עם מחלקות אחרות בפרקליטות הצבאית, לגיבוש מענה לדוחות גופי האו"ם ומוסדותיו, דו"חות ושאלתות מטעם ארגוני זכויות אדם ופניות של גורמים ממשלתיים ופרטיים מישראל ומרחבי העולם נגד פעילות צה"ל בכלל ופעילות פקמ"ז והמנהל האזרחי בפרט.

ד. תכנון ובנייה - המחלקה המשיכה במתן ייעוץ משפטי לגורמי הפיקוח והאכיפה בתחום התכנון והבנייה, תוך ליווי מאות עתירות במגזרים הישראלי והפלסטיני כאחד. בד בבד, לוו גורמי התכנון בקידום תוכניות לכלל תושבי האזור ובפרט עבור המגזר הבדואי.

ה. תיקוני חקיקה בתחום הביטחוני ובתחום האזרחי - במהלך השנה קודמו עשרות דברי חקיקה, הן בתחום הפלילי והן במגוון תחומים האזרחיים ומוניציפאליים. בתוך כך, קודמה חקיקה רבה הנוגעת לדיני התכנון והבנייה, רישומי המקרקעין ותחום איכות הסביבה אשר חלקם הבשילו לידי חתימה, כמפורט בנספחים. בלט במיוחד הטיפול בהסדרת תשתית משפטית של אנרגיות "ירוקות".

ו. הגנת הסביבה - השנה החולפת התאפיינה בעיסוק נרחב בתחומי הגנת הסביבה. בהקשר זה ראוייה לציון ההתמודדות עם סוגיית מפגעים (זיהום אוויר, זיהום קרקע וזיהום מקורות מים) שמקורם בשטחי הרשות הפלסטינאית, אשר זולגים לשטח C ולשטחי מדינת ישראל.

ז. זכויות במקרקעין - כמדי שנה, נדרשה המחלקה לשלל סוגיות, הקשורות בקביעת זכויות במקרקעין, כגון: ליווי הטיפול בסכסוכי קרקעות; מתן המלצות ביחס לרישיונות עסקה ולהיתרי עסקאות (לרבות ליווי חקירות המשטרה בזיפי עסקאות במקרקעין); סוגיות העולות ממרשם המקרקעין; וקביעת סיווגם של מקרקעין. עוד, ניכר עיסוק רב בענייני הרכוש הממשלתי והנטוש, על כל נגזרותיו, לרבות, קביעת מעמדו, קידום הליכי סקר וטיפול בהליכי הפקעה.

ח. עתירות בנושא תנועת אוכלוסין - בשנה החולפת טיפלה המחלקה ב-374 עתירות שעניינן תנועות אוכלוסין. בין השאר, עסקו העתירות בסוגיות של תושבות ומעמד

באיו"ש, בהשתקעות תושבי עזה באיו"ש, בכניסת זרים לאזור, ביציאה לחו"ל, במעבר בין האזור לרצועת עזה ובכניסה לישראל לצרכים שונים (תעסוקה, ביקורי כלואים, איחוד משפחות, צרכים רפואיים, צרכים משפטיים ועוד).

ט. **חופש מידע** - במהלך השנה המשיך לגדול העיסוק בבקשות ועתירות לפי חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998. בקשות ועתירות אלה הצריכו בחינה מדוקדקת והשקעת משאבים רבים, הן בליווי גורמי המינהל האזרחי ומתפ"ש בגיבוש מענה לבקשות, והן בטיפול בעתירות.

י. **גדר הביטחון** - כמדי שנה, גם השנה המשכנו ללוות את ההליכים המשפטיים הנוגעים להקמת גדר הביטחון וההסדרים הנלווים לתפעולם השוטף של המעברים הקיימים בה.

פסקי דין מרכזיים משנת העבודה 2015

א. **בג"ץ 7947/15 אבו אלרוב נ' מפקד כוחות צה"ל** - בעתירה זו ביקשו העותרים את השבת גופת בנם, מחבל שנורה ומת במהלך ביצוע פיגוע במחסום ג'למה. עם זאת, על רקע ההסלמה הניכרת בגזרת פקמ"ז ואירועי הפרות הסדר וההסתה בעת לוויית מחבלים, הוחלט על ידי שר הביטחון, כי לא ניתן באותה עת להמשיך בהשבת גופות מחבלים וכי יש להמתין עד שהמצב הביטחוני יאפשר זאת. בית המשפט קיבל את עמדת המדינה, לפיה ניתן שלא להשיב גופות מחבלים לידי בני משפחותיהם משיקולים ביטחוניים בכפוף להערכת מצב מחדש מעת לעת, ומחק את העתירה בעניין זה.

ב. **בג"ץ 1656/15, אטינגר נ' המפקד הצבאי ומספר הליכים נוספים (בג"ץ 703-4/15, 978/15, 1664/15)** - בהליכים נדונו עתירותיהם של מי שהורחקו מאזור יהודה ושומרון או הוגבלה תנועתם, לביטול הצווים, בטענה שאלה הוצאו שלא בסמכות ושלא על סמך מידע מבוסס. בית המשפט העליון קיבל את טענות המדינה לגבי חשיבותם וחוקיותם של הצווים, שתכליתם למנוע סיכון לביטחון ולסדר הציבורי, ודחה את העתירות.

ג. **בג"ץ 7040/15 פדל חמאד ואח' נגד המפקד הצבאי באיו"ש** - עניינו של הליך זה ב-11 עתירות לבג"ץ, אשר הוגשו נגד צווי החרמה והריסה שהוצאו ע"י המפקד הצבאי כלפי בתי רוצחיהם של הזוג הנקין ז"ל, מלאכי רוזנפלד ז"ל ודני גונן ז"ל.

במסגרת פסק-הדין, נדחו 10 מתוך 11 העתירות שהוגשו. בית המשפט העליון דחה את הטענות נגד חוקיות השימוש בסמכות מכוח תקנה 119 לתקנות ההגנה (שעת חירום) - 1945. במקביל כלל פסק הדין מספר קביעות חשובות בנושא, כגון: חובתו של המפקד הצבאי לעשות שימוש זהיר ומצומצם בסמכותו, החובה להעניק זמן סביר לשם הגשת השגה על החלטת ההריסה, מידת הפירוט של החומר הראיתי הנמסר למשפחת המחבל

במסגרת ההודעה על כוונה להריסה וכן, חובת המדינה לפצות גורמים שלישיים, אשר ביתם נפגע כתוצאה מהריסת בית המחבל.

העתירה שהתקבלה, בג"ץ 6745/15 **אבו חאשיה נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש** הוגשה נגד הריסת ביתו של המחבל אשר רצח את החייל אלמוג שילוני ז"ל בתחנת הרכבת ההגנה בחודש אוקטובר 2014. בפסק הדין קיבל בית המשפט, בדעת רוב, את עתירת משפחת המחבל נגד הריסת המבנה, נוכח השיהוי שחל בהוצאת הצו. שופטי הרוב חידדו, כי יש להפעיל את סמכות ההריסה בזיקת זמנים לפיגוע שעמד ביסוד הוצאת הצו.

ד. **בג"ץ 1292/14 חמידאת ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל באיו"ש** - עתירה זו תקפה את תיקון מס' 36 לצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון) (מס' 1651), התש"ע-2009 (להלן: **"תיקון 36"**). תיקון זה בא להבהיר, כי הסמכות לקיים ביקורת שיפוטית על הליכי תפיסה והחרמה מכוח תקנות ההגנה (שעת חירום), 1945, ועל החרמה של מפקד כוחות צה"ל באזור, אינה נתונה בידי בתי המשפט הצבאיים באיו"ש. ביום 6.1.2015, קבעו שופטי בית המשפט העליון, כי תיקון מס' 36 הוא חוקי. יחד עם זאת, שופטי בג"ץ הנחו לקיים עבודת מטה, הבוחנת הקמת מנגנון השגה או ערר על החלטות החרמה, כמנגנון מקדים בטרם החלטות המפקד תגענה לביקורת שיפוטית.

ה. **בג"ץ 9669/10; 6528/13 קאסם נגד שר הביטחון** - פסקי הדין בעתירות אלו ניתנו בשנת 2014 וקבעו, כי המבנים מושא העתירות, שני שלדי מבנים המכונים "דריינוף" במערב בית-אל ובית כנסת, שהוקם במקרקעין פרטיים בסמוך לגבעת זאב, יהרסו במהלך שנת 2015. בסמוך למועדי ההריסה, הוגשו מספר עתירות ובקשות חוזרות לעיכוב ביצוע פסקי הדין, אותן דחה בית המשפט והורה על הריסת המבנים. בית המשפט חזר על ההלכות הנוגעות לשינוי נסיבות מהותי, וקבע שבמקרה זה, אין לראות בקידום הליכי התכנון שינוי כאמור.

ו. **בג"ץ 5023/08 שאאדה נגד שר הביטחון** - בפסק הדין התקבלה עתירה, שעניינה דרישה להריסת תשעה מבנים, שהוקמו באופן בלתי חוקי על גבי מקרקעין פרטיים בעפרה. בית המשפט חזר על קביעותיו במקרים אחרים, שמקום שמדובר בבנייה בלתי חוקית שנעשתה על מקרקעין פרטיים, אין להתנות את האכיפה בקיומו של עותר קונקרטי בעל זכויות במקרקעין הנדונים. עוד הוסיף כי אכיפה כזו מצויה בעדיפות גבוהה מבחינת סדרי העדיפויות, שקבעו רשויות המדינה.

ז. **בג"ץ 7590/14 במקום נגד שר הביטחון** - ביהמ"ש דחה את העתירה לפסילת תוכנית המתאר של הישוב סנסנה בשל היעדרה של תוכנית מתאר כלל אזורית. בית המשפט אימץ את עמדת המדינה, לפיה לרשויות התכנון באזור הסמכות לקדם תכנון, ללא

שקיימת חובה כי תחול תכנית אזורית. זאת, בין היתר על יסוד העובדה כי השיקולים הנשקלים על ידי הרשויות הם אזוריים, רחבים וכלליים. באופן זה אפשר ביהמ"ש להמשיך ולקדם את התכנון של ההתיישבות הישראלית והכפרים הפלסטיניים בשטחי C.

ח. **בג"ץ 7359/15 פאוזי אברהים נגד רמ"א** - בית המשפט דחה את העתירה למימוש צו שימוש מפריע, שהוצא בשנת 2012, לאחר שהמשיבים, ובהם המדינה, התחייבו לפנות את הפלישה למקרקעין פרטיים בהם טען העותר לזכות, וזאת תוך שנה ממועד פסק הדין, קרי – בשלהי שנת 2016.

ט. **רע"א 6684/13; ע"א (י-ם) 21835-06-11 הרן נ' היועמ"ש לממשלה** - תביעה של ישראלים לסילוק יד ביחס לבריכת מים ותא שטח בגבעת זאב, בטענה, כי המדובר במקרקעין פרטיים שנרכשו על ידי יהודים לפני שנת 1948. הדיון התמקד בשאלת היות המקרקעין רכוש ממשלתי מכוח היותו "אדמות יהודים" או מכוח צו הפקעה, אשר הוצא לצורך הקמת הבריכה על ידי רשויות הממשל הצבאי. בית המשפט העליון דחה את הבקשה למתן רשות ערעור ופסק, כי המקרקעין הנדונים יוכרו כ"אדמות יהודים", אשר הוקנו לממונה הירדני על ידי צו הקנייה או כאשר נוהלו על ידו אף מבלי שיש בנמצא צו כאמור. עוד נפסק, כי הגם שהיעדר מתן הודעה על כוונה לבצע הפקעה אינו פוסל בהכרח את ההפקעה, הרי שפגמים במפת ההפקעה יכולים לפגום בתוקפה.

אתגרים ויעדים לשנת העבודה 2016

א. **המשך ליווי משפטי של הפעילות האופרטיבית של הכוחות באיו"ש** - גם בשנת 2016 יידרשו קציני המחלקה ללוות את היערכות פיקוד המרכז בפן הביטחוני לתרחישי הסלמה אפשריים, והטמעת חובות המפקד הצבאי בפקודות המבצעיות בהתאם לדרישות הדין הבין-לאומי.

ב. **תכנון ובנייה** - בשנה הקרובה צפוי להימשך העיסוק הרב בעתירות העוסקות בתחום הבנייה הבלתי חוקית במגזר הפלסטיני ובמגזר הישראלי כאחד. במקביל, ימשך העיסוק המשמעותי בקידום הסדרת מקבצי הבניה הישראליים, ככל שהדבר עולה בקנה אחד עם דרישות הדין ועקרונות התכנון המקובלים.

ג. **חקיקה בתחום הביטחוני ובתחום האזרחי** - בשנה הקרובה צפוי להימשך העיסוק בהסדרת החקיקה האזרחית בהתיישבות הישראלית באיו"ש. זאת, לצד המשך עיסוק נרחב בתחיקת הביטחון בתחומים הביטחוניים והאזרחיים הנוגעת לכלל תושבי האזור.

ד. **הגברת העיסוק בתחומי הגנת הסביבה** - גם בשנת העבודה הקרובה צפוי העיסוק בתחומי הגנת הסביבה להמשיך ולהתגבר. סוגיית המפגעים שמקורם בשטחי A ו-B-

תמשיך להעסיק את קציני המחלקה ואת כלל הגורמים הרלוונטיים, נוכח הפגיעה הסביבתית המתמשכת ונוכח העתירות הרבות המוגשות בתחום זה.

ה. **הסדרת משק הגז הטבעי באיו"ש** - השנה, עתיד להיות מושם דגש מיוחד על קידום הסדרת משק הגז הטבעי באיו"ש, נוכח החשיבות הרבה הנודעת לעניין והתרומה הכלכלית המשמעותית שעתידה להיות לו לכלל תושבי האזור.

ו. **סכסוכי קרקעות** - הטיפול בסכסוכי קרקעות הוא נדבך משמעותי בשמירה על שלטון החוק באזור ובבסיסו הרצון לשמור על זכויות קניין, ומניעת התדרדרות לשפיכות דמים. בשנת 2016 יוסיפו להתנהל מספר הליכים משפטיים מורכבים, הנוגעים לסכסוכי קרקעות במוקדים שונים, הן בוועדות העררים והן בבג"ץ.

ז. **רישום מקרקעין** - בשנת 2015 זוהה עיסוק גובר בתחום רישום המקרקעין הן בהיבטים הנוגעים לחיסיון מרשם המקרקעין והן בהיבטים מהותיים הנוגעים לבחינת בקשות רישום וניסיונות חוזרים ונשנים לרשום זכויות במקרקעין על סמך מסמכים מזויפים שתוקפם מוטל בספק. מגמה זו צפויה להימשך גם במהלך שנת 2016.

ח. **תנועות אוכלוסין, תפר ומעברים** - המחלקה תמשיך ללוות את העיסוק הנרחב הצפוי גם בשנה הקרובה בנושא תנועות אוכלוסין ומעבר טובין בין איו"ש לישראל וכן את העיסוק במרחב התפר ו"משטר ההיתרים", על כלל הסוגיות מזמן הכרוכות בכך, זאת תוך מתן דגש על קידום טיפול מיטבי ושיפור השירות לפרט.

מחלקת הדין הבין-לאומי

דברי פתיחה

ייעודה של מחלקת הדין הבין-לאומי (דבל"א) הוא לסייע לצה"ל להשיג את יעדיו בהתאם לדין, באמצעות מתן ייעוץ משפטי מקצועי, זמין ורלוונטי, בתחומי הדין הרלוונטיים לצה"ל ובראשם הדין הבין-לאומי; הטמעת כללי הדין הבין-לאומי המחייבים בצה"ל; השפעה על פרשנות והתפתחות כללי הדין הבין-לאומי הרלוונטיים; והסברה משפטית.

עיסוקה המרכזי של המחלקה הוא מתן ייעוץ משפטי שוטף לגופי צה"ל בדגש על היבטי הדין הבין-לאומי. בכלל זה, ניתן ייעוץ משפטי שוטף למטה הכללי, לפיקוד הצפון, לפיקוד הדרום, לחיל האוויר, לחיל הים ולמנהלת התיאום והקישור (מת"ק) עזה, בתחומי המשפט הבין-לאומי בכלל ודיני הלחימה בפרט. במסגרת זאת, נבחנים, בין היתר, ההיבטים המשפטיים של תכניות והוראות מבצעיות, וכן חוקיותן של מטרות המתוכננות לתקיפה. בנוסף, המחלקה אמונה על הפעלתו של מערך הייעוץ המשפטי-המבצעי, שהקצינים הנמנים עליו, במינוי משנה או בשירות מילואים, מספקים ייעוץ משפטי לגופים המבצעים בצה"ל מדרג האוגדה ומעלה בתרגילים ובאירועי לחימה.

המחלקה מספקת ייעוץ משפטי גם בתחומים רבים אחרים של המשפט הבין-לאומי, לרבות אלה הקשורים לזירה הפלסטינית, לסייבר, לפיתוח של אמצעי לחימה ולשימוש בהם, לפעילות צה"ל בים, לטיפול בעצורים בלחימה, לקשרי החוץ ולשיתוף הפעולה של צה"ל עם צבאות זרים, ולקישור הצבאי עם מדינות שכנות וכוחות שמירת השלום באזורנו.

המחלקה נוטלת גם חלק בתהליכים בזירה הבין-לאומית העוסקים בפיתוח, בפרשנות וביישום היבטים דיניי הלחימה הרלוונטיים לפעילות המבצעית של צה"ל, ומקיימת שיח עם מקבילים ומומחים למשפט בין-לאומי בסוגיות אלו. זאת, על מנת לשקף לבני השיח את האתגרים המבצעיים עימם מתמודד צה"ל וההיבטים הנוגעים ליישום דיניי הלחימה במציאות מורכבת זו.

מעבר לכך, המחלקה מסייעת בהתמודדות בזירה הבין-לאומית עם האתגרים שמציבה למדינת ישראל המערכה המשפטית-המדינית, אשר התעצמה בעקבות מערכת "צוק איתן", בנושאים בעלי נגיעה לצה"ל.

עיסוקים מרכזיים בשנת העבודה 2015

א. במהלך שנת 2015 ניתן ייעוץ משפטי בתחום המבצעי לאגפי המטכ"ל, לפיקודים ולחלק מהאוגדות המרחביות, בכלל הסוגיות שיש להן היבט משפטי, לרבות ביחס לתוכניות המבצעיות, לפקודות ולהוראות המבצעיות, לכללי הפתיחה באש בגזרות השונות, להוראות המקצועיות (למשל, לעניין כללי השימוש באמצעי לחימה שונים), וכיו"ב. בין היתר, המחלקה

סיפקה ייעוץ משפטי מקיף לגורמי חיל הים בהקשר של מבצע "חוק וסדר", במסגרתו תפס חיל הים את האנייה "מריאן" אשר נוסעיה ניסו להפר את הסגר הימי החל על רצועת עזה.

ב. המחלקה הייתה שותפה בתרגילים ובהיערכות לחירום בכלל הגופים הרלוונטיים, מרמת האוגדה ומעלה.

ג. ניתן ייעוץ משפטי בסוגיות הנוגעות למסתננים לישראל ולמבקשי טיפול רפואי על רקע הומניטארי, בגזרות השונות.

ד. בשנה החולפת, השתתפה המחלקה בגיבוש הדו"ח הממשלתי, אשר הציג היבטים משפטיים ועובדתיים של מערכת "צוק איתן" (www.protectiveedge.gov.il). הדו"ח, אשר פורסם בחודש מאי 2015, כולל מידע אודות הרקע לעימות המזוין המתמשך בין ישראל לבין החמאס וארגוני טרור אחרים ברצועת עזה, וכן פירוט אודות השתלשלות המערכה וההיגיון המבצעי שעמד בבסיס פעולות צה"ל במהלכה. הדו"ח ממחיש את האתגר המבצעי עימו נדרשו כוחות צה"ל להתמודד, לנוכח פני אויב הפועל מתוך השטח הבנוי, בחסות האוכלוסייה האזרחית, ואשר מפר באופן שיטתי ונרחב את דיני הלחימה, באופן העולה כדי ביצוע פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות. כך, כולל הדו"ח הסברים מפורטים אודות דרכי הפעולה של צה"ל לנוכח איום זה, תוך מחויבות לדין הבין-לאומי. נדבך נוסף של מחויבות זו, אליו מתייחס הדו"ח, הוא המחויבות של מדינת ישראל לבדוק ולחקור טענות להפרה של דיני הלחימה על-ידי חיילי צה"ל. הדו"ח מציג את המנגנונים הקיימים בישראל בעניין זה ואת אופן יישומם בהקשר של מערכת "צוק איתן".

ה. בשנת 2015 ניתן ייעוץ משפטי בתחומים מגוונים הקשורים להסכמים המדיניים בין ישראל והפלסטינים ולעניין מדיניות התנועה של סחורות ושל אנשים בין רצועת עזה וישראל. זאת, בשם לב למעמדה המשפטי של הרצועה כטריטוריה שאינה מצויה בתפיסה לוחמתית של מדינת ישראל, אך יש למדינת ישראל חובות ביחס לתושביה בהתאם לפסיקת בג"ץ. בתוך כך, המחלקה מלווה את המאמצים לסייע בשיקום התשתיות והכלכלה ברצועת עזה, תוך פיקוח על הניסיונות להברחת טובין לרצועת עזה לצורך התעצמותם הצבאית של ארגוני הטרור הפלסטינים והניסיונות לצמצמם. כמו-כן מלווה המחלקה את הטיפול בעתירות לבתי-המשפט בישראל שעניינן כניסת תושבי רצועת עזה לישראל לרבות לצורך מעברם לאיו"ש, וכן יציאת ישראלים לרצועת עזה.

ו. המחלקה עסקה בנוסף במתן ייעוץ משפטי בנוגע ליישום ההיבטים הצבאיים של הסכמי השלום עם מצרים ועם ירדן, הסכם הפרדת הכוחות בין ישראל לבין סוריה והחלטות מועצת הביטחון השונות בעניין סוריה ולבנון.

ז. בשנת 2015 העניקה המחלקה ליווי משפטי לשיתוף הפעולה של צה"ל עם צבאות זרים, אל מול כלל הגופים והזרועות בצה"ל. זאת, לרבות בכל הנוגע לגיבוש הסכם מעמד כוחות (SOFA)

שנחתם במהלך השנה שחלפה בין שר הביטחון ושר ההגנה של יוון; תרגילים ואימונים משותפים בהם נטל הצבא חלק, בארץ ובחו"ל; ושילוב חניכים זרים בקורסים ובהכשרות בצה"ל.

ח. אף בשנת 2015 המשיכה המחלקה, ביתר שאת, לסייע למאמץ הלאומי והצה"לי בהתמודדות עם אתגרי המערכה המשפטית-המדינית בזירה הבין-לאומית, בשיתוף עם משרדי הממשלה הרלוונטיים. מערכה זו, המתנהלת נגד מדינת ישראל ונציגיה זה מספר שנים, התעצמה בעקבות מערכת "צוק איתן". היא כוללת ניצול לרעה של כלים מדיניים, משפטיים, או מעין-משפטיים על-מנת לפגוע בלגיטימציה של הפעילות המבצעית של צה"ל ולהצר את מרחב הפעילות המבצעית שלו, וכפועל יוצא מכך להגביל את יכולתו לממש באופן אפקטיבי את אחריותו להגן על ביטחון מדינת ישראל ואזרחיה. בשנה שחלפה, נוסף על האתגרים הקיימים בחזית זו גם הניסיון הפלסטיני לקדם הליכים פליליים נגד גורמים ישראלים בדרג הצבאי ובדרג המדיני בפני בית-הדין הפלילי הבין-לאומי. זאת, הגם שלעמדתנו לפלסטינים אין זכאות להקנות לבית-הדין סמכות (זכות הנתונה למדינות בלבד) ומדובר בניסיון להפוך את בית-הדין הפלילי הבין-לאומי לכלי פוליטי.

ט. קציני המחלקה נטלו חלק בשנה החולפת בכנסים ובמפגשים בין-לאומיים במטרה לקדם את האינטרס והעמדות של מדינת ישראל בתחום דיני הלחימה, ולהשפיע על הפרשנות וההתפתחות שלהם. בתוך כך, קצינים מהמחלקה השתתפו במפגשים שכונסו ביוזמת הצלב האדום הבין-לאומי, בין היתר לדיון בנושאים הבאים: האפשרות להקים מנגנון בין-לאומי חדש שיעסוק בציות לדיני הלחימה; חוקיות השימוש בחימושים נפיצים בעלי שטח השפעה נרחב בשטח מאוכלס; וחיזוק דיני הלחימה בתחום העצורים בעימות מזוין שאינו בין-לאומי.

י. המחלקה אף עסקה בהעברת הרצאות ותדרוכים לקהלי יעד שונים מחוץ לצה"ל, בארץ ובחו"ל, בין השאר בהיבטים הנוגעים ליישום דיני הלחימה בעימותים מזוינים נגד ישויות לא-מדיניות, כדוגמת ארגוני הטרור. במסגרת זו, הועברו ע"י קציני המחלקה הרצאות למשלחות של סטודנטים ומרצים ממוסדות אקדמיים בחו"ל שביקרו בישראל ולנספחים זרים בישראל. בנוסף, העבירו קציני המחלקה הרצאות בבתי-ספר למשפטים בארצות-הברית, תדרכו שגרירים זרים למוסדות האו"ם בז'נווה ובניו-יורק, והשתתפו בשיח מומחים בבריטניה.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2016

א. בשנת 2016 תמשיך המחלקה ליתן ליווי משפטי להיערכות צה"ל ללחימה בזירות השונות, בהתאם להתפתחויות האזוריות.

ב. השנה צפויה להמשיך המערכה המשפטית-המדינית על זירותיה השונות (לרבות בדרך של ניסיונות לקדם הליכים משפטיים נגד גורמים ישראלים בדרגים המדיני והצבאי בהקשר של

פעילות מבצעית, הן בפני ערכאות לאומיות זרות והן בבית הדין הפלילי הבין-לאומי). בהתאם, תמשיך המחלקה להשקיע את מירב מאמציה בהתמודדות עם מערכה זו.

ג. במהלך השנה, ימשיכו תהליכים בין-לאומיים קיימים וצפוי שייזמו תהליכים חדשים, אשר יש ביכולתם להשפיע על הדין הבין-לאומי בהקשרים שונים בעלי רלוונטיות לצה"ל (לרבות בכל הנוגע לסייבר), בדגש על דיני הלחימה. המחלקה תעקוב אחר תהליכים אלו, ותמשיך לפעול בדרכים שונות כדי להשפיע עליהם, במטרה לקדם את האינטרס והעמדות של מדינת ישראל בתחום דיני הלחימה.

ד. חוסר יציבות בזירה הפלסטינית, הן בהקשר של רצועת עזה והן באזור יהודה והשומרון, יכתוב אף הוא את התנהלות המחלקה בשנת 2016, ועשוי להביא עימו סוגיות משפטיות חדשות בהן תעסוק המחלקה.

בית הספר למשפט צבאי

דברי פתיחה

בית הספר למשפט צבאי (להלן: "ביה"ס") הוא המרכז המקצועי בצה"ל להדרכה בתחום המשפט הצבאי, עבור כלל הצבא ועבור קציני הפרקליטות הצבאית, בתחומי המשפט הבין לאומי, הפלילי, המנהלי, והדין המשמעותי.

שנת 2015 התאפיינה בתנופת עשייה של כלל המדורים בביה"ס, בהתאם לייעוד ולחזון אשר גובשו בביה"ס.

במהלך השנה השלים מדור מפקדים ודין בין לאומי עבודת מטה מקיפה לבחינת הכשרות מפקדי צה"ל בדיני לחימה. עבודת המטה סוכמה באמצע שנת 2015, והמדור פועל בימים אלה להטמעת תוצריה ומסקנותיה. במישור נוסף, מדור מפקדים ודין בין-לאומי פעל גם השנה להכשיר את מפקדי צה"ל במסגרת תרגילים באמצעות הפעלת מנהלות משפטיות. במהלך שנת 2015 הופעלו במסגרת זו 18 מנהלות משפטיות בתרגילים.

במדור אקדמיה ומשפט מנהלי וחוקתי נערכו "פורומי למידה" לקציני הפרקליטות הצבאית שמטרתם עידוד שיתוף ידע בין מחלקתי. כמו כן, השנה הוצא גיליון חדש של כתב העת "משפט וצבא".

במדור למשפט פלילי נערכה עבודת מטה הן לאופן הכשרת חיילי המשטרה הצבאית והן לעניין התכנים המועברים בהכשרות. כמו כן, במדור החלה עבודת מטה לצורך יצירת מערכי הדרכה ייעודיים לחיילים חדשים במהלך הכשרת הטירונות.

במדור הדין המשמעותי והחנינות בוצעה עבודת מטה לעדכון פקודת הדין המשמעותי. כמו כן, נערכו השנה מצגות ומבחנים חדשים להכשרות שבאחריות המדור והתקיימה השתלמות ייעודית לאל"מים לשיפוט בעבירות על רקע מיני.

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2015

א. **הכשרות מפקדים בדיני לחימה** - דיני הלחימה מהווים חלק מארגז הכלים המקצועי העומד לרשות המפקד, ומסייעים לו בעת קבלת החלטות מבצעיות. תפיסת ההכשרה של מדור מפקדים ודין בין-לאומי מבוססת על התאמת תוכן ההכשרה ואופייה לקהל היעד; שימוש במקראות ובמבחנים; שדרוג מתודות הלימוד באמצעות הוספת ניתוח אירועים מבצעיים אמיתיים, סדנאות ותרגול; והעברת קורסים אקדמיים בפיקוח אוניברסיטאי. בהתאם לכך, בשנת 2015 העבירו קציני מדור מפקדים ודין בין-לאומי הרצאות בנושא דיני לחימה למפקדי צה"ל במסגרת מגוון הכשרות, כגון: קורס קצינים, קורס מ"פ, קורס מג"דים, קורס סגני

מפקדי טייסות ועוד. כמו כן, הועברו על-ידי המדור שני קורסים אקדמיים, במלט"ק ובקורס חובלים.

ב. **הוצאתה לפועל של עבודת המטה בתחום הכשרות המפקדים** - בשנים 2014-2015, ערך מדור מפקדים ודין בין לאומי עבודת מטה אשר סקרה באופן מקיף את מצב ההכשרות של מפקדי צה"ל בדיני לחימה. בסיכומה של עבודת המטה, אשר נערך ביוני 2015, נקבע כי מפקדי צה"ל ביחידות הלוחמות וביחידות המטה המבצעי, ירכשו ידע משפטי המתאים לתפקידם במסגרת הכשרותיהם המקצועיות. עוד הומלץ, כי חלק מנושאי התפקידים, יחויבו בשל אופי תפקידם במעבר מבחן מסמך בדיני הלחימה כתנאי לקבלת התפקיד. הטמעת תוצרי העמ"ט החלה בשנת 2015 ונמשכת בשנת 2016.

ג. **סרטוני הדרכה בדיני לחימה** - כחלק מהתפיסה לפיה דיני הלחימה הם חלק מארגז הכלים המקצועי למפקד, מדור מפקדים ודין בין-לאומי מפתח כלי הכשרה נוספים למען פיתוח הידע המקצועי של המפקדים. בשנת 2015 החל הליך כתיבתם והפקתם של סרטונים בדיני לחימה, שישמשו להעברת תכנים ולהטמעת הידע בנושא דיני לחימה למפקדי צה"ל וחייליו. כל סרטון, יתמקד בנושא אחר מתחום דיני הלחימה, ויכלול את עיקרי התוכן המקצועי הנדרש לחייל או למפקד באותו נושא. הצפי הוא לשלב את הסרטונים בהכשרות השונות, עם סיום הפקתם.

ד. **הפעלת מנהלת התרגילים המשפטית** - הטמעת דיני הלחימה מבוצעת הן באמצעות הכשרות, והן באמצעות הצבת אתגרים מבצעיים-משפטיים למפקדי צה"ל במסגרת תרגילים. המנהלת המשפטית מהווה חלק מהמנהלת הראשית המתרגלת יחידות מרמת האוגדה, דרך רמת הגיס, הפיקודים ועד לדרג המטכ"ל, ומשלבת בתוך התרחישים האופרטיביים סיטואציות בעלות אופי משפטי, המאתגרות את המפקדים בקבלת החלטות התואמות מצבי אמת. השנה ניהל מדור מפקדים ודין בין-לאומי 18 מנהלות משפטיות שונות בתרגילים.

ה. **כנס בין לאומי** - בחודש פברואר 2015 קיימה הפרקליטות הצבאית כנס בין לאומי ראשון מסוגו למשפטנים צבאיים בכירים מצבאות מערביים ואנשי אקדמיה מובילים בתחום דיני הלחימה, מהארץ ומהעולם. הכנס, שנשא את הכותרת: "Practical Orientation of International Law in Contemporary Armed Conflicts" תוכן ובוצע על ידי מדור מפקדים ודין בין-לאומי, והתמקד באתגרים משפטיים בלחימה בסביבה אורבאנית. הכנס נמשך שלושה ימים, במסגרתם נערכו פאנלים וסדנאות אשר עסקו בניתוח המורכבויות המשפטיות של הפעלת האש וניהול תמרון קרקעי באזורים אורבאניים המיושבים בצפיפות. נוסף על הפאנלים המשפטיים, התקיימה סקירה מודיעינית על אודות ארגוני הטרור באזור, והרצאתו של נשיא בית המשפט העליון בדימוס, כב' השופט אהרן ברק. במהלך הכנס התקיימו סיור בגזרת עוטף עזה, במסגרתו נסקרו פעולות צה"ל במערכת "צוק איתן", הן בפן הטקטי-מבצעי והן בפן המשפטי-מבצעי. בכנס השתתפו פרקליטים צבאיים ראשיים ומשפטנים

צבאיים בכירים רבים מצבאות מובילים, לצד בכירי האקדמיה בעולם ובארץ, ובכירי מערכת המשפט הישראלית.

1. **תרגול מערך הייעוץ האופרטיבי** - מדור מפקדים ודין בין-לאומי היה שותף השנה בבניית השתלמות מסמיכה למערך הייעוץ האופרטיבי בפרקליטות הצבאית ובהעברתה. בהשתלמות הועברו תכנים מקצועיים בדיני לחימה ונערך תרגול בן יומיים, שהיה בעל ערך רב להטמעת החומר ולהיערכות למצב חירום.

2. **תחום קשרי החוץ** - במהלך השנה, הוביל התחום את יציאתם של קציני הפרקליטות הצבאית לקורסים מקצועיים בחו"ל בהתאם לתוכנית קש"ח הפרקליטות הצבאית.

ח. **פיתוח הידע במשפט מינהלי וחוקתי** - תחום האקדמיה קידם השנה "פורומי למידה" בנושאים שונים, שמטרתם עידוד ושיתוף ידע בין מחלקות הפרקליטות הצבאית. זאת, על ידי התעמקות בנושאים חוצי-מחלקות מתחום המשפט המנהלי או החוקתי ויצירת פאנלים בין-מחלקתיים המעודדים שיח אינטראקטיבי וביקורתי. כמו כן, התחום ערך ועדכן רשימה מקצועית ומגוין בנושא המשפט המנהלי, שכללו פסיקה, ספרות מקצועית וחוות דעת עדכניות.

ט. **עדכון פקודת הדין המשמעתי (דמ"ש)** - במהלך העבודה השוטפת במדור דמ"ש, אובחנו קשיים וסוגיות המצריכים את תיקון פקודת המטכ"ל העוסקת בדמ"ש בצה"ל. בשנת 2015 נכתבה על-ידי קציני מדור דמ"ש הצעת עדכון מעמיקה לפקודה. השאיפה היא שהפקודה תתוקן בשנת 2016.

י. **"חדש בדמ"ש"** - השנה המשיך מדור דמ"ש וחנינות בהפצת העלון המקוון "חדש בדמ"ש" אותו ייסד בשנת 2014, ובו עדכונים מתחום הדין המשמעתי. במהלך שנת 2015 הופצו ארבעה גיליונות של העלון לקציני הפרקליטות העוסקים בתחום.

יא. **השתלמות אל"מים לשיפוט בעבירות הטרדה מינית** - בשנת 2015 ערך מדור דמ"ש וחנינות השתלמות ייעודית לקציני שיפוט בדרגת אל"ם ומעלה לשיפוט בעבירות על רקע מיני. בהשתלמות הוסמכו 30 קצינים חדשים לטובת מאגר קציני השיפוט בתחום.

יב. **כתיבת מצגת דמ"ש ומבחנים חדשים** - בשנת 2015 נכתבה על ידי קציני מדור דמ"ש מצגת ומבחני דמ"ש חדשים על מנת להטמיעם בהשתלמויות דמ"ש המועברות לקציני צה"ל המקודמים בדרגה.

יג. **הליכים משפטיים** - מדור דמ"ש טיפל בעתירה שהוגשה לבג"ץ נגד החלטת סגן הפצ"ר שלא לבטל הליך משמעתי (בג"ץ 7956/14 רס"ן יצחק אלקיים נ' סגן הפצ"ר). מדור דמ"ש גיבש את ההתייחסות לעתירה ובדיון בבג"ץ נקבע, כי ההליך המשמעתי התנהל כדין (הערר על הפסק המשמעתי הוחזר לקצין השיפוט שדן בו, בגין היעדר הנמקה מספקת).

ד. **טיפול בבקשות חנינה** - בשנת 2015 הוגשו למדור דמ"ש וחנינות 220 בקשות בתחום החנינות, 97 מתוכן בעקבות הרשעות בבית דין צבאי, ו-123 בעקבות הרשעות בבית משפט אזרחי.

במסגרת הבקשות שעניינן הרשעות בבית דין צבאי, הוגשו 40 בקשות חנינה למחיקת רישום פלילי; ארבע בקשות חנינה להקלה בעונש; שתי בקשות חנינה להשבת דרגה; 35 בקשות להקלה בעונש במסגרת הוועדה לעיון בעונש; 10 בקשות להקלה בעונש שהוגשו לרמטכ"ל וכן שש בקשות לבחינה מחודשת של עמדת סגן הפצ"ר. מתוך בקשות אלה, המליץ מדור דמ"ש וחנינות בחיוב על מתן חנינה בארבע בקשות, שעניינן מחיקת רישום פלילי.

הבקשות שעניינן הרשעות בבית משפט אזרחי, הוגשו לוועדה בראשות קצין החינוך הראשי (ועדת הקח"ר), שתפקידה להמליץ לנשיא המדינה על מחיקת רישום פלילי של חיילים שהורשעו עובר לשירותם הצבאי. מתוך 123 בקשות שהוגשו, 36 חיילים עמדו בתנאים המקדמיים להעלאה לוועדה. הוועדה המליצה על מחיקת רישום פלילי ל-34 חיילים.

טו. **פרסום איגרת בנושא ועדת הקח"ר** - בשנת 2015 פורסמה איגרת במנהלן הראשי של צה"ל בנושא מחיקת רישום פלילי לחיילים שהורשעו עובר לשירותם הצבאי. פרסום האיגרת נועד להנגיש לחיילים את ועדת הקח"ר שבסמכותה להמליץ לנשיא המדינה על מחיקת רישום פלילי לחיילים.

טז. **התייחסויות וחוות דעת במשפט הפלילי** - המדור למשפט פלילי ומדור דמ"ש וחנינות העבירו חוות דעת והתייחסויות להצעות תיקוני חקיקה בישראל ולתיקון תחיקת הביטחון באיו"ש, וכן לעבודות מטה בתחום המשפט הפלילי.

הכשרות ופרסומים מרכזיים משנת העבודה 2015

א. **הכשרות לקציני הפרקליטות הצבאית** - כבכל שנה, בין חודשים אוגוסט-אוקטובר 2015, התקיים בביה"ס קורס קציני משפטים (קמ"שים) – השלמת הקצונה של הקצינים המשפטיים בצה"ל. הקורס נועד להכשיר את הצוערים בכל תחומי העיסוק של הפרקליטות הצבאית ולחשפם לסוגיות המשפטיות הנמצאות על סדר יומה של היחידה. בקורס הושם דגש הן על לימוד כלל התכנים המשפטיים הנוגעים לתחומי העיסוק של היחידה (ביניהם משפט פלילי, משפט מנהלי ומשפט בין-לאומי), והן על מיומנויות ליטיגציה וייעוץ משפטי. השנה השתתפו בקורס הקמ"שים 61 צוערים, ובכך הפך לאחד מקורסי הקמ"שים הגדולים והמגוונים ביותר שידעה הפרקליטות הצבאית. בנוסף, כמדי שנה, קיים ביה"ס השתלמויות לקציני הפרקליטות הצבאית, לשם הענקת ידע משפטי נרחב, בפרט בסוגיות משפטיות עדכניות. כך, נערכה, בין היתר, השתלמות בת שלושה ימים בנושא "עבירות מין", שנועדה לתת כלים פרקטיים לתובעים ולסנגורים בעיסוק בתיקי עבירות מין.

ב. **הכשרות לחוגרים** - בשנת 2015 התקיים בביה"ס קורס מש"קי משפט, במסגרתו מוכשרים החניכים לשרת במקצוע "עוזר משפטי". בקורס ניתן דגש על מיומנויות כתיבה, ניתוח משפטי ועבודה על תוכנות מחשב. כמו כן, השנה הועברו לראשונה תכנים הנוגעים למערך הייעוץ האופרטיבי. שתי הכשרות נוספות לחוגרים אשר התקיימו השנה הן הכשרת רשמות משפטיות (שני קורסים), והכשרת מתורגמנים עבור יחידת בתי הדין הצבאיים ובתי המשפט הצבאיים בשטחים.

ג. **הכשרות לקצינים וחיילים מחיל המשטרה הצבאית** - כמדי שנה, נערכו בביה"ס הכשרות של קצינים וחיילים של המשטרה הצבאית, לקראת הסמכתם כקצינים בודקים. במסגרת זו, הוכשרו צוערי המשטרה הצבאית בהשלמה החילית, חניכי קורסי מצ"ח, חניכי קורס חוקרי תאונות דרכים וחיילים ונגדים במערך הכליאה (גובי אמרות חיילים שנעדרו מהשירות שלא ברשות). כמו כן הועברו ימי העשרה למשרתים ביחידות נוספות במשטרה הצבאית, וביניהם, לדוגמה, רכזי מודיעין. במסגרת ההכשרות, הוקנו לחניכים הכלים המשפטיים להם יזדקקו במילוי תפקידם, תוך דיון בסוגיות עדכניות שהתעוררו בפסיקת בתי הדין הצבאיים, בדגש על החשיבות שבשמירה על זכויות החיילים הנחקרים וההשפעה שיש לכך על קבילות הראיות שייאספו בהליך הפלילי. בסיום ההכשרות, נבחנו החניכים והוסמכו כ"קצין בודק", בהתאם לסעיף 252 לחוק השיפוט הצבאי.

כמו כן, נערכה במהלך השנה עבודה לתיקוף תכני הכשרות המשטרה הצבאית ואופן העברתן. בין היתר, תוקפו המצגות והמקראות המשמשות להעברת התכנים לחניכים.

ד. **השתלמות "המשפט הפלילי בצבא" לתובעים ולסנגורים חדשים ("פליליסט נולד")** - השתלמות זו, שהתקיימה בשנת 2015 בפעם החמישית, מיועדת לקציני הפרקליטות הצבאית אשר משובצים לראשונה בתפקיד בתחום המשפט הפלילי. מטרת ההשתלמות היא להעמיק את ההכשרה והידע במשפט הפלילי הצבאי, מעבר להכשרה אשר ניתנת במסגרת קורס קמ"שים. תכני ההשתלמות התמקדו במתן כלים פרקטיים לקצינים בתחום המשפט הפלילי.

ה. **אקדמיה** - בשנת 2015 יצא לאור גיליון חדש של כתב העת האקדמי "משפט וצבא" בגרסתו המחודשת. כתב העת כלל מאמרים של אקדמאים ומשפטנים, בהם גם קצינים מהפרקליטות הצבאית. בנוסף, תחום אקדמיה בביה"ס הוביל שיתוף פעולה אקדמי עם תכנית חילופי קליניקות במרכז הבינתחומי בנושא המשפט הבין-לאומי הפומבי, בו הועברו הרצאות וסדנא משפטית לסטודנטים מאירופה וארה"ב. תחום אקדמיה ערך סמינר מחקר וכתיבה אקדמית שנועד להקנות ולפתח את הידע הנדרש לעריכת מחקר וכתיבת מאמרים אקדמיים. מטרתו של הסמינר להוות מסגרת מעודדת, תומכת ומפרה לקציני היחידה העוסקים במחקר משפטי.

ו. **יצירה ובחינה של מערכי הדרכה** - המדור למשפט פלילי החל בעבודת מטה לצורך יצירת תכני הדרכה ייעודיים לטירונים, שמטרתה ללמד את הטירונים מושגים בסיסיים בעולם המשפט

הצבאי, כמו היעדרות מן השירות, עבירות סמים, עבירות מין, סגוריה צבאית וכדומה. כמו כן, התבצעה עבודת מטה לבחינת תכני ההדרכה המועברים למפקדים בתחום המשפט הפלילי.

ז. **השתלמויות משפטיות לחיל הים** - במהלך שנת 2015 קיים מדור מפקדים ודין בין-לאומי שתי השתלמויות משפטיות לפורום הבכיר של חיל הים - פורום הדרג המבצעי בדרגת סגן אלוף, ופורום הסגל הפיקודי הבכיר, מרמת אלוף משנה ועד לתת-אלוף. ההשתלמויות, אותן יזמו מפקדי החיל, מתוך ההכרה בחשיבות הרכיב המשפטי לפעילות המפקדים בחירום ובשגרה, עסקו, בין היתר, בדיני לחימה בכלל ודיני הים בפרט, במשמעויות המשפטיות הנוגעות להתייעלות הכלכלית, ובאתגרי האכיפה בצה"ל.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2015

א. **מימוש עבודת מטה בנושא הכשרות המפקדים בצה"ל** - בעקבות מערכת "צוק איתן", התבקש מדור מפקדים ודין בין-לאומי לערוך עבודת מטה לבחינת שינוי שיטת ההכשרות למפקדים בדיני לחימה ולבחינת עיגון כמסמיכות לביצוע תפקידים מסוימים. עבודת המטה ביקשה למצב את הרכיב המשפטי ככלי מקצועי נוסף בארגון הכלים המקצועי הנתון למפקד, על ידי הרחבת ההכשרות המשפטיות, הפיכתן למרכיב קבוע בהכשרות הרלוונטיות, ואף כתנאי מסמך טרם קבלת תפקיד או דרגה לקציני המערך הלוחם והמטה המבצעי. במהלך השנה הקרובה ימשיך לפעול מדור מפקדים ודין בין לאומי להטמעת תוצריה של עבודת המטה וליישום מסקנותיה. הדבר כולל בין היתר מיפוי כלל ההכשרות אשר נדרשות להעביר תכנים בדיני לחימה, השתלבות המועברים לדרגת הסא"לים והאל"מים במז"י, צילום סרטונים בדיני לחימה, פיתוח לומדה, גיבוש הצעה לתיקון פקודת מטכ"ל ועוד.

ב. **השתלבות בבית הספר למטה המבצעי** - בשנת 2016 עתיד לקום בית הספר למקצועות הפיקוד והשליטה (פוי"ש), אשר יסדיר את מערכי האימון וההכשרה של קציני המטה המבצעי. מדור מפקדים ודין בין-לאומי ישתלב בהכשרות ובאימונים שיתקיימו בבית הספר לפוי"ש, במסגרת מיסוד הרכיב המשפטי כחלק מהמקצוע הצבאי.

ג. **עדכון הכשרת הדמ"ש ובניית מבחנים חדשים** - בשנת 2016 יחל השימוש במצגת החדשה ובמבחני דמ"ש חדשים, שנכתבו על ידי קציני מדור דמ"ש בשנת 2015, במסגרת השתלמויות דמ"ש המועברות לקציני צה"ל המקודמים בדרגה.

ד. **עבודת מטה בנושא הדין המשמעותי** - לאור השתנות העתים, הקדמה הטכנולוגית והצורך בהתייעלות, יערוך מדור דמ"ש בשנת 2016 עבודת מטה שתבחן היבטים מרכזיים באופן ביצוע הליך הדין המשמעותי ובהכשרת קציני השיפוט בצה"ל.

- ה. **השתלמות דמ"ש לאל"מים** - בשנת 2016 עתידות להתקיים השתלמויות ייעודיות לקצינים שסוכמו לקידום דרגת אל"ם בשנה זו. השתלמות זו נוסדה בשנה שעברה, ונועדה להעביר תכנים ייחודיים לשדרת הפיקוד של צה"ל. לאור הצלחתה, יקיימה ביה"ס אף השנה.
- ו. **יום עיון בנושא חנינות** - בשנת 2016 יזום מדור דמ"ש וחנינות יום עיון בנושא חנינות והרישום הפלילי לכל הגופים העוסקים בתחום וביניהם: משרד המשפטים, בית הנשיא ומשטרת ישראל.

מדור דוברות וקשרי הציבור

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2015

השנה החולפת התאפיינה במגמת עלייה בהתעניינות ובסיקור התקשורתי של עשיית הפרקליטות הצבאית על מגוון עיסוקיה.

במהלך השנה טופלו במדור דוברות בקשות לקיום ראיונות, שיחות רקע, הרצאות וסקירות מפי גורמים בפרקליטות הצבאית. חלק ניכר מן הבקשות נגעו לליווי המשפטי הניתן למפקדים בהיבטי דיני הלחימה, למערכה המשפטית-המדינית אגב מערכת "צוק איתן" ולחיזוק זכויותיהם של קטינים פלסטינים בהליכים פלילים באזור יהודה ושומרון. מניתוח נתוני הפעילות של המדור ניתן לזהות יציבות במספר הפניות שטופלו ביחידה. כמו כן, עסק המדור בטיפול בבקשות לפי חוק חופש המידע, הנוגעות לעשייתה של הפרקליטות הצבאית, או בבקשות העוסקות בתחומים אשר לגביהם מעניקה הפרקליטות הצבאית ייעוץ משפטי לגופי צה"ל השונים.

המדור ליווה את העשייה, גיבש הודעות ותגובות, סייע במענה מהיר ומקצועי לשאלות ולפניות מכלי תקשורת שונים מהארץ ומהעולם בסוגיות הנוגעות לעשייתה של הפרקליטות הצבאית או בסוגיות העוסקות בתחומים אשר לגביהם מעניקה הפרקליטות הצבאית ייעוץ משפטי לגופי צה"ל השונים, בשגרה ובחירום.

המדור קיים יום עיון בנושא "אמת, משפט ותקשורת", מתוך מטרה להציג בפני הקצינים את הקשר בין עשייתה של הפרקליטות הצבאית לבין התקשורת.

עיקר ההתעניינות התקשורתית במהלך שנת 2015 התמקד במספר נושאים:

1. בתחום הפלילי ניכרה התעניינות תקשורתית בחקירות פליליות של אירועים מבצעיים בכלל, ושל אירועים מבצעיים במהלך מערכת "צוק איתן" בפרט. כמו כן, ניכרה התעניינות בהליכים משפטיים מרכזיים שהתנהלו בבתי המשפט הצבאיים באזור יהודה ושומרון. בנוסף, ניכר עניין תקשורתי בכתבי אישום שהוגשו נגד קצינים, נגדים וחיילים שהואשמו בעבירות מין או בעבירות חמורות אחרות.

2. אשר לייעוץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון, התעניינו כלי התקשורת בסוגיות שונות ובהן: עיכוב, מעצר והעמדה לדין של קטינים באיו"ש; הוראות פתיחה באש על רקע ההסלמה במצב הביטחוני; טיפול בבנייה בלתי חוקית באזור; וההליכים המשפטיים והליווי המשפטי של הריסת בתי מחבלים באזור.

3. בהתייחס לייעוץ המשפטי בעבודתם של יתר גופי הצבא, ניכרה התעניינות רבה במחאת החיילים בנוגע לשינוי פקודת ההופעה והלבוש ביחס לזקנים; בהליכים המשפטיים ובליווי המשפטי בנוגע להריסת בתי מחבלים במזרח ירושלים; ובתקציב הביטחון.

4. אשר לעיסוק במשפט הבינלאומי, בעקבות מערכת "צוק איתן", ניכרה התעניינות תקשורתית רבה בסוגיות הקשורות לחוקיות הלחימה והליווי המשפטי הניתן למפקדים בעת לחימה. המדור סייע לפעילות הסברתית לקהלי יעד שונים ומגוונים בארץ ובעולם בנושא.

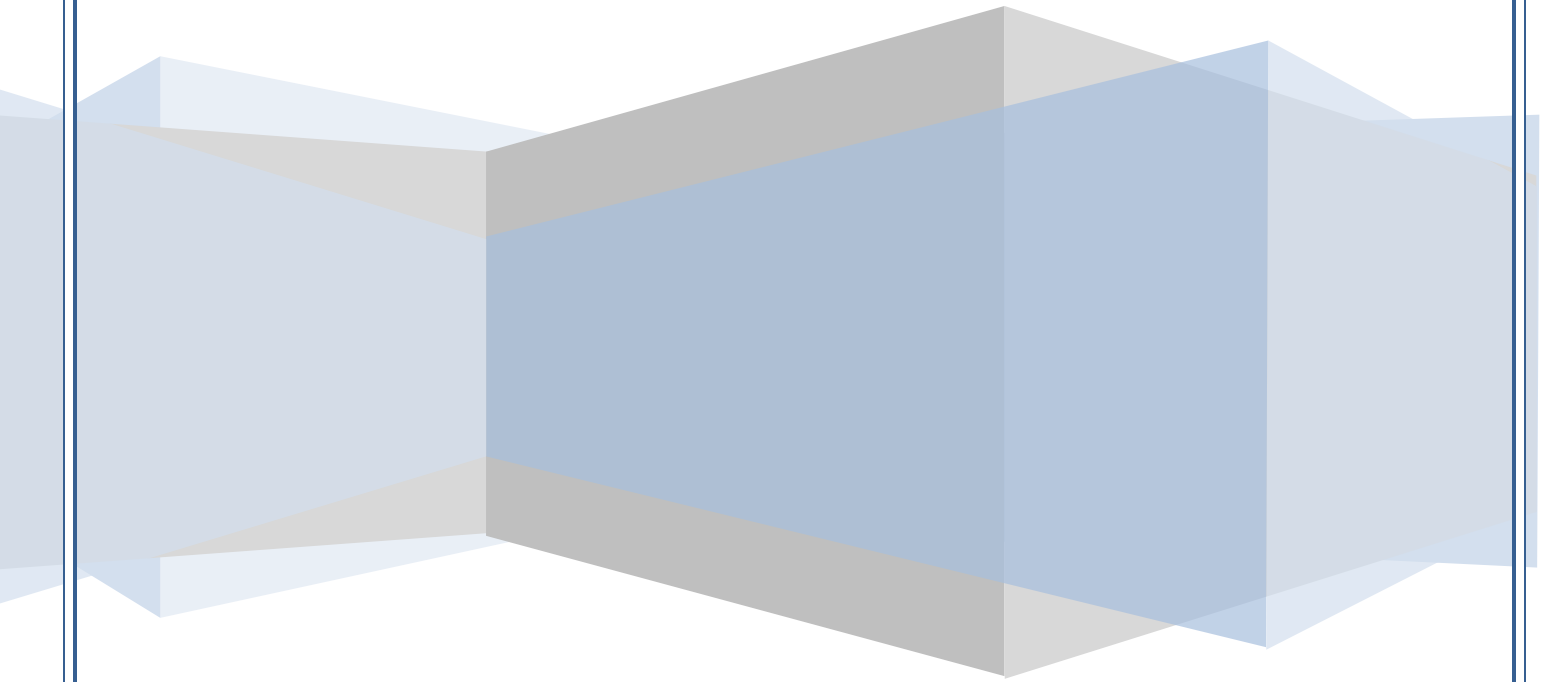
אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2016

1. המדור ימשיך לתת מענה לעיסוק התקשורתי בעולם המשפטי-הצבאי על גווניו.
2. המדור ימשיך לסייע ולתמוך במאמץ לשימור הלגיטימציה של צה"ל לפעול.
3. בנוסף, המדור ימשיך לתת מענה לעיסוק התקשורתי הגובר בסוגיות משפטיות הנוגעות לאזור יהודה ושומרון וזאת נוכח המגמות הניכרות בשטח.

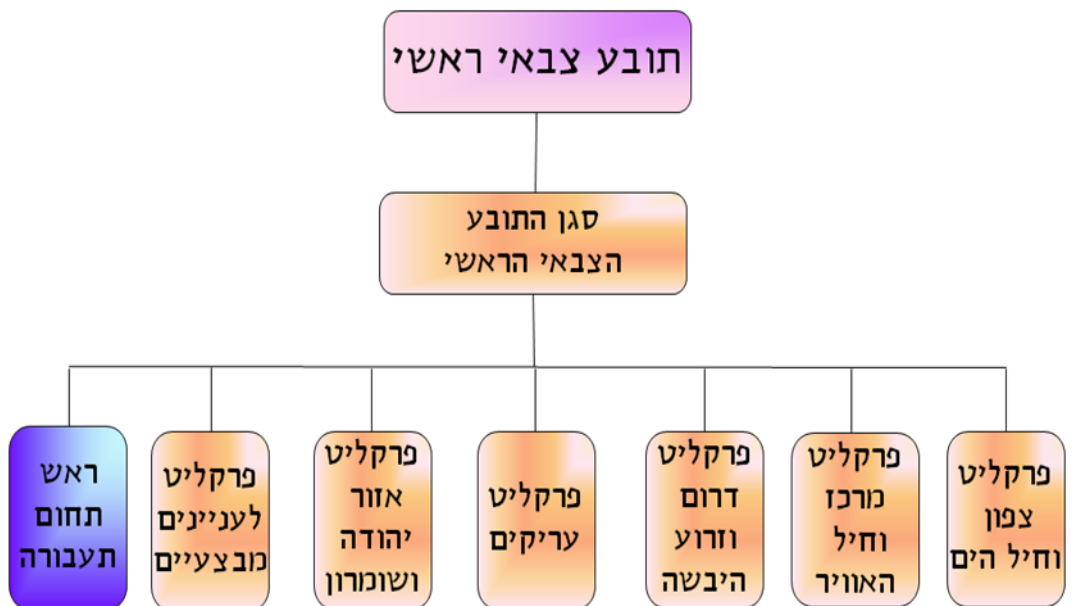
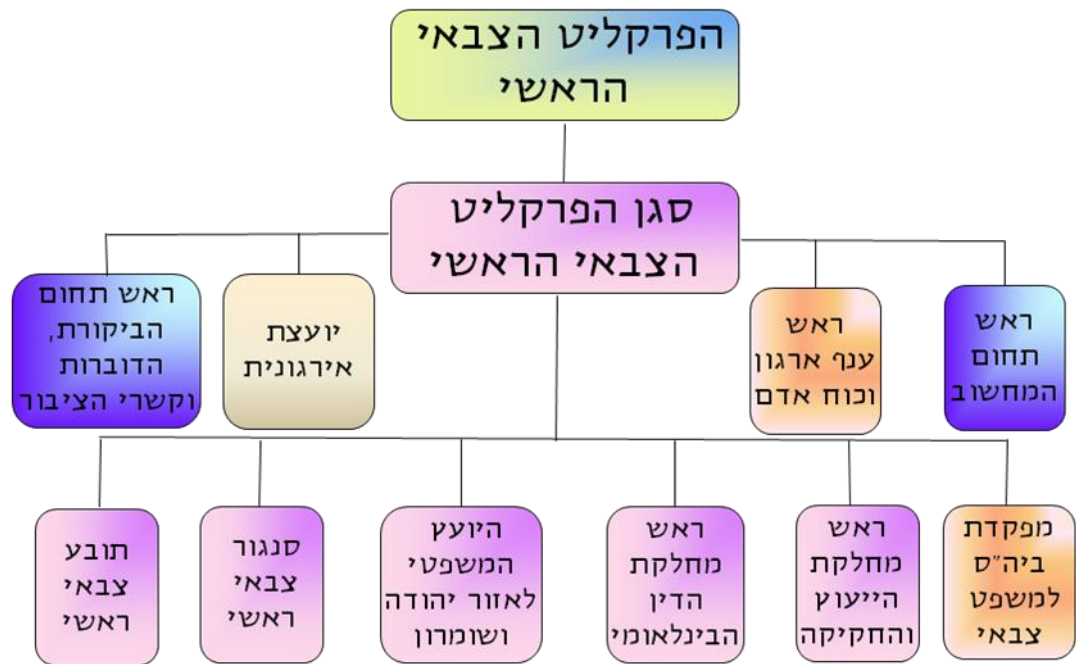

נספחים

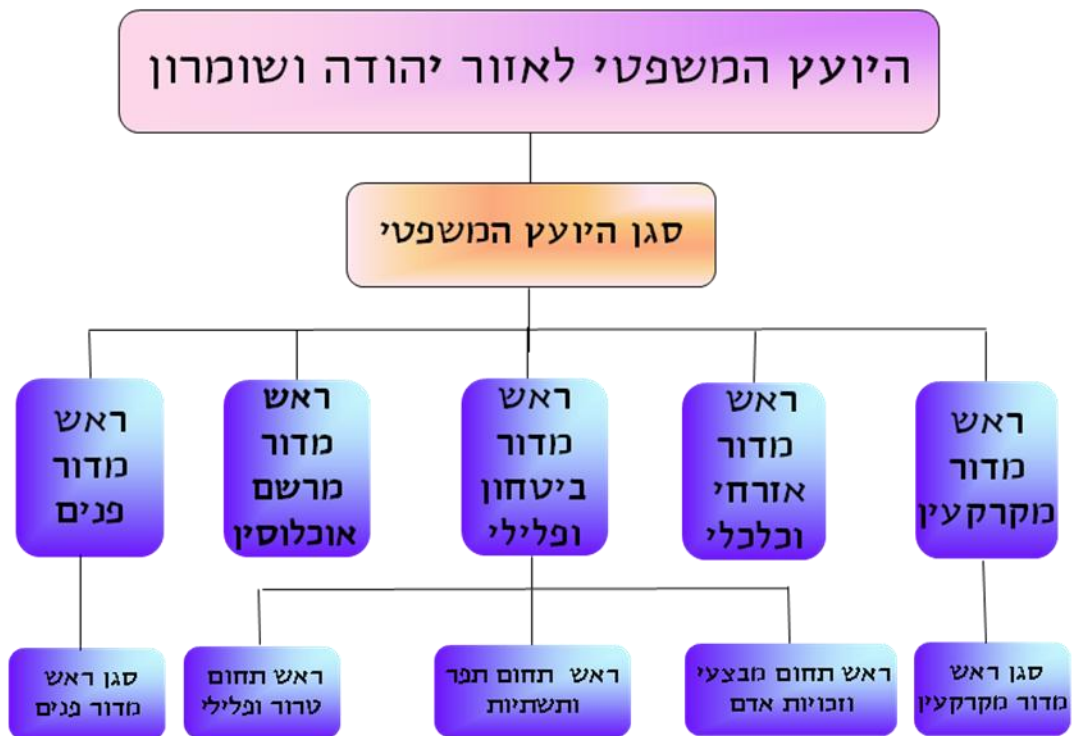
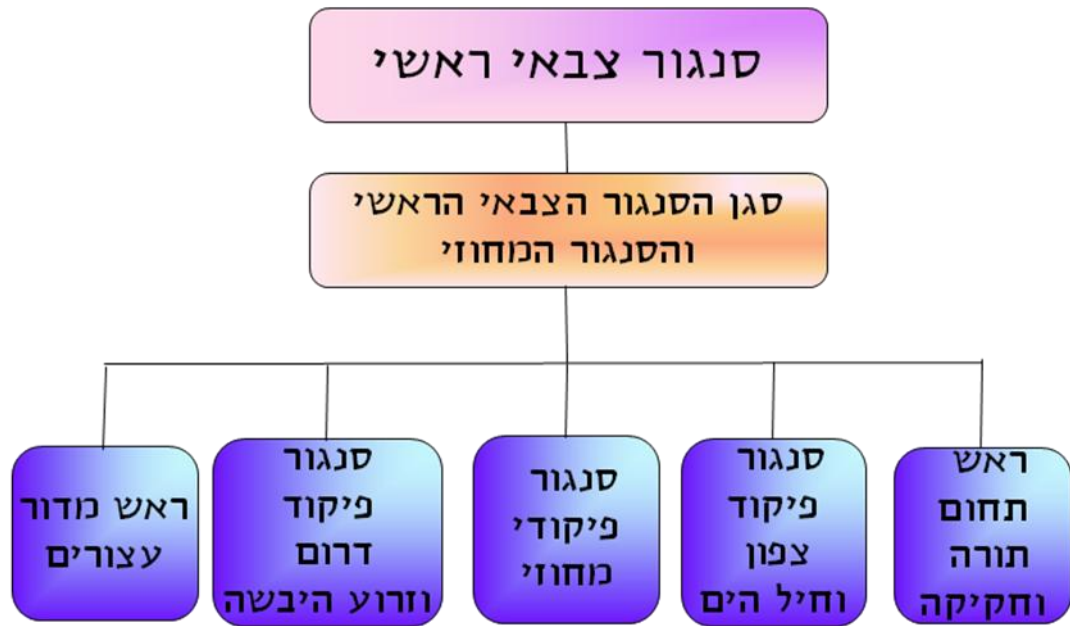

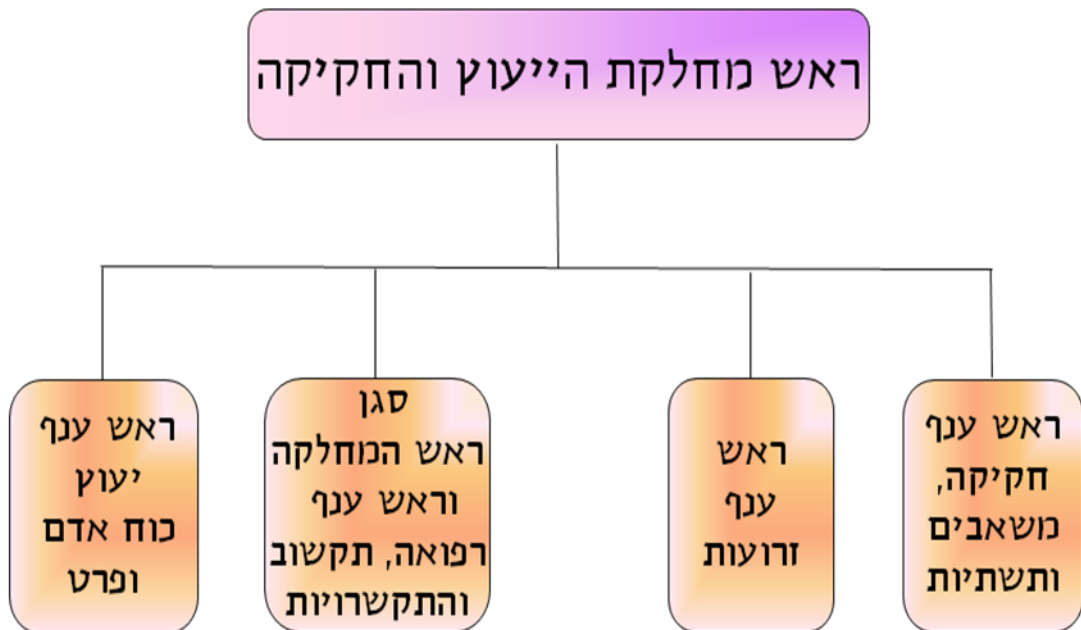
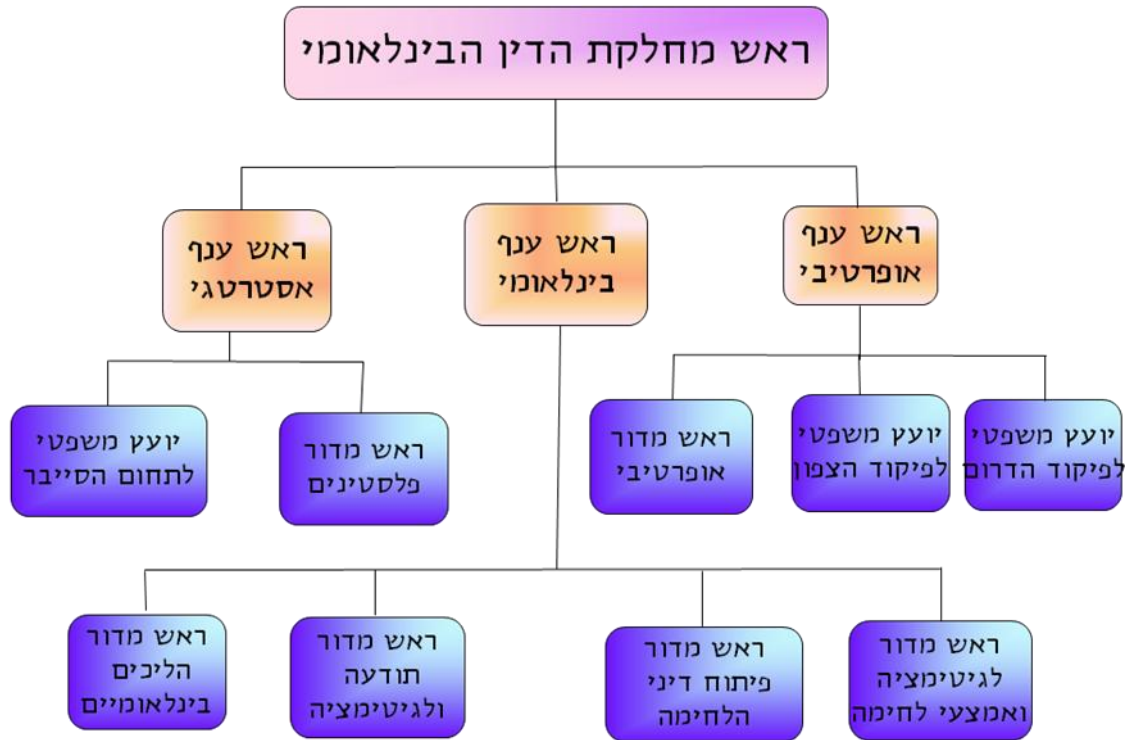

נספח א': מבנה הפרקליטות הצבאית

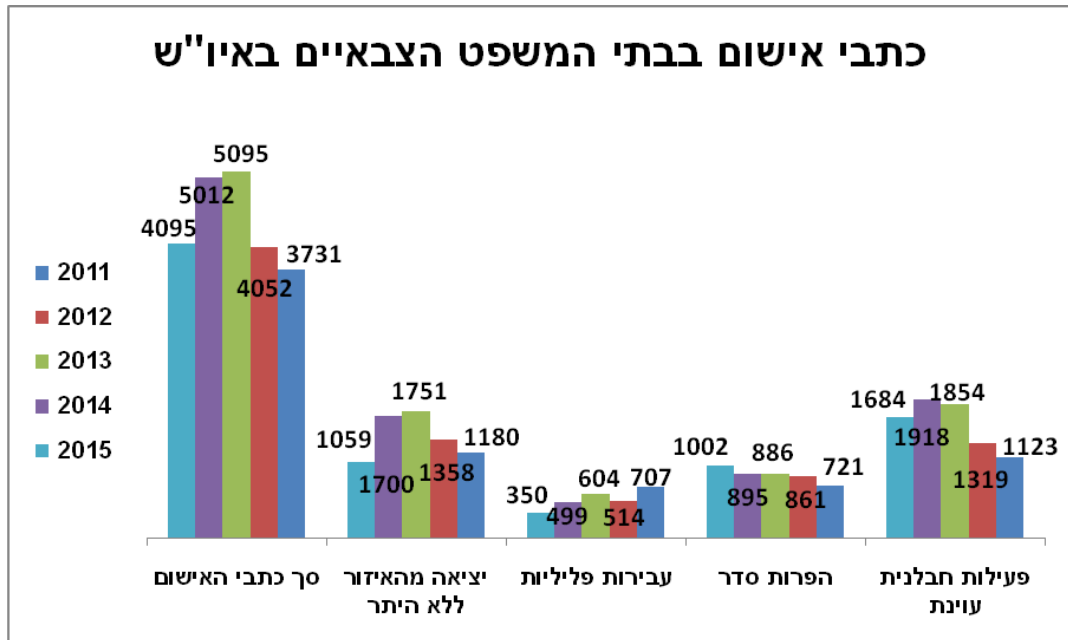

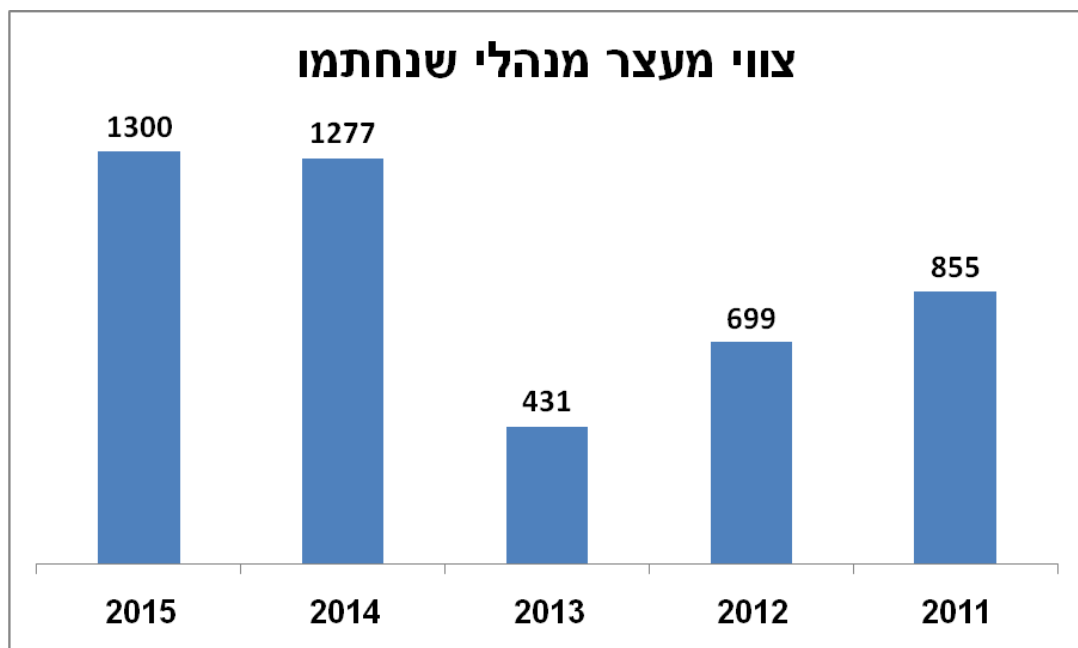

נספח ב': התביעה הצבאית

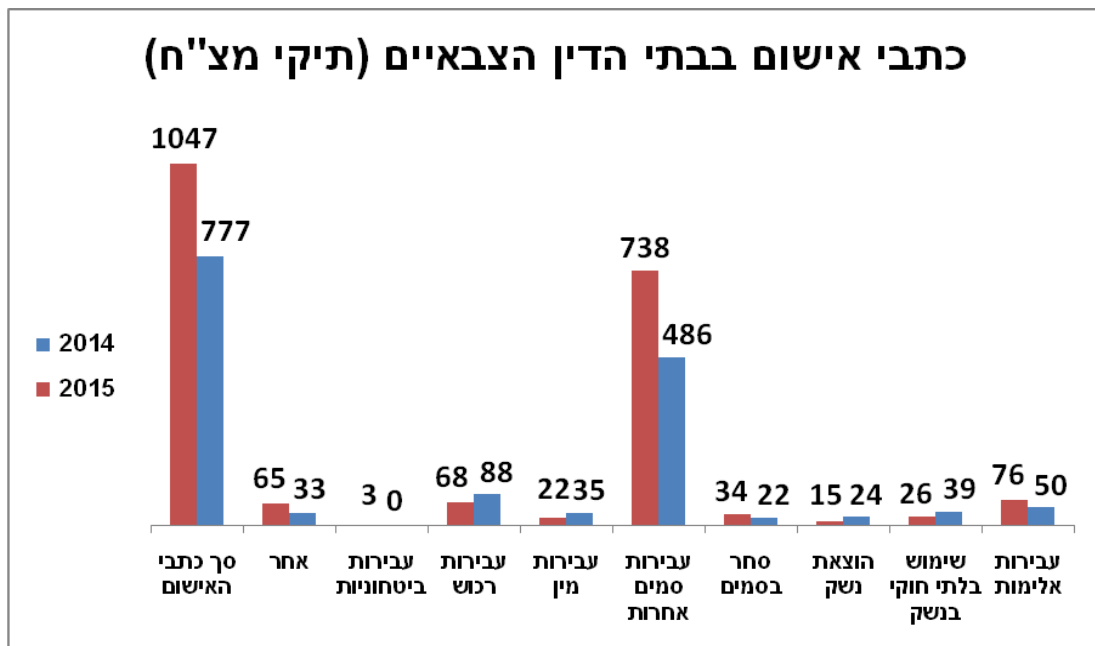
כתבי אישום בבתי המשפט הצבאיים באזור יהודה ושומרון

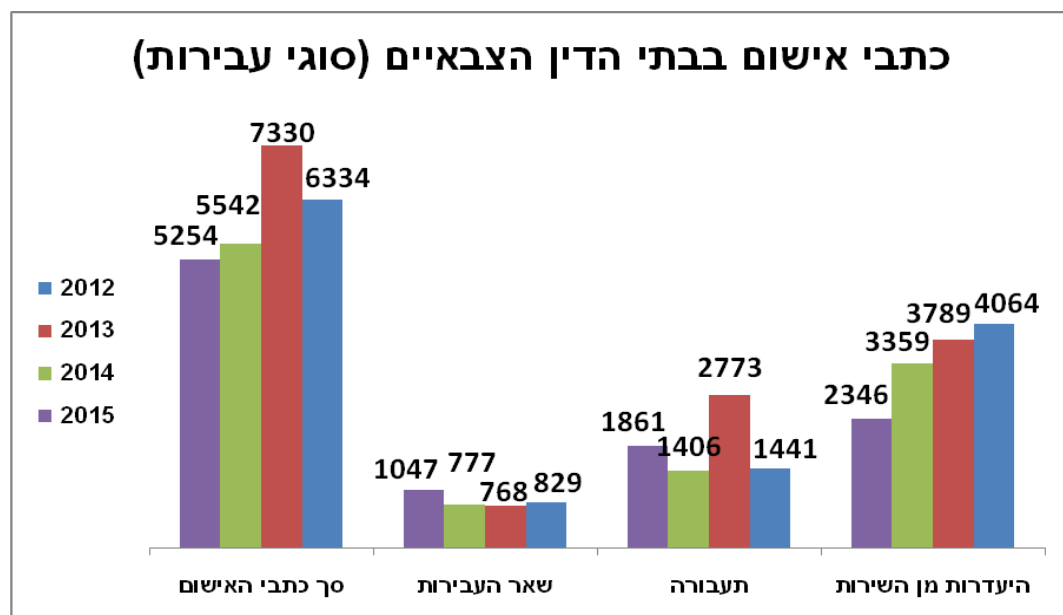
צווי מעצר מנהלי שנחתמו באזור יהודה ושומרון

כתבי אישום בבתי הדין הצבאיים⁴

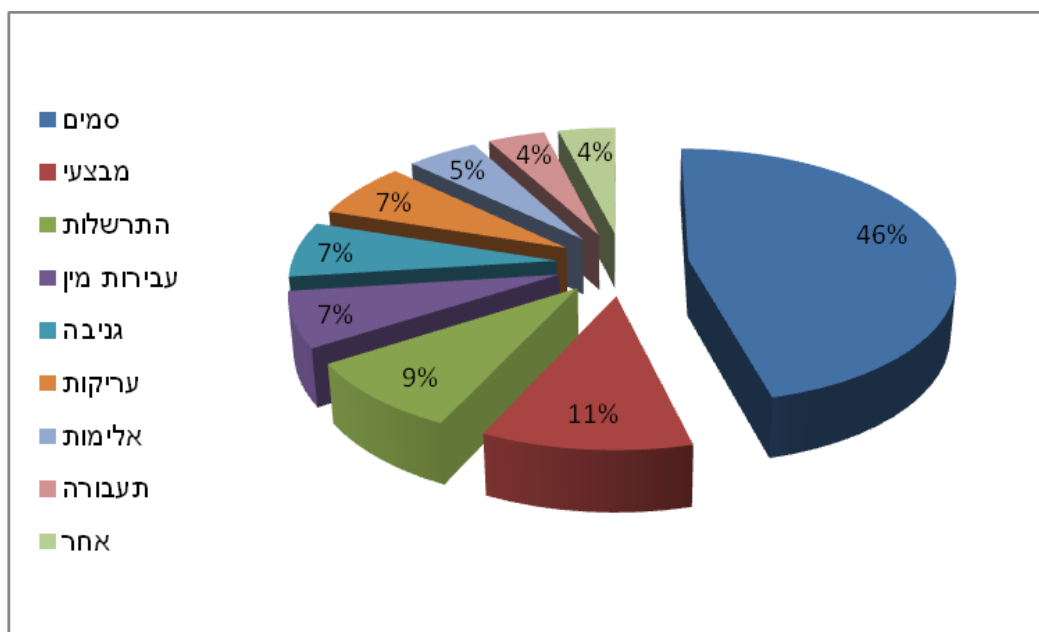
חלוקת כתבי אישום בבתי הדין הצבאיים

⁴ הנתון ביחס למספר כתבי האישום בעברת היעדר מן השירות שלא ברשות מבוסס על הערכה שאינה סופית, וזאת בשל הזמן הדרוש להפקת הנתון המדויק.

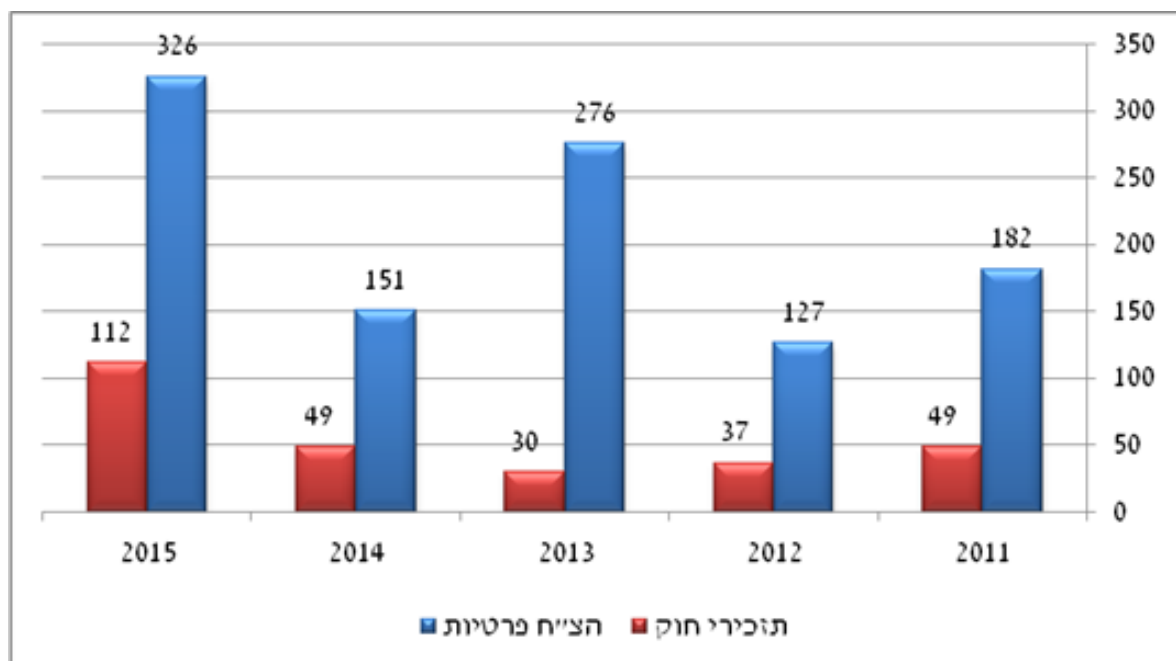
נספח ג': הסנגוריה הצבאית

התפלגות זמן הייעוץ לחשודים לפי סוג העבירה (רבעון רביעי 2015)

נספח ד': מחלקת הייעוץ והחקיקה

טיפול בהליכי חקיקה

נספח ה': מחלקת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון

דברי חקיקה באזור יהודה ושומרון בתחום הפלילי שנחתמו בשנת 2015

1. הצו בדבר הוראות ביטחון (תיקון מס' 45) (כללי האחריות לעבירה) (יהודה ושומרון) (מס' 1745), התשע"ה - 2015 - ביום 24.3.15 (ד' בניסן התשע"ה), חתם מפקד כוחות צה"ל באיו"ש על הצו, אשר עניינו תיקון מקיף של כללי האחריות לעבירה באיו"ש. התיקון נכנס לתוקף ביום 1.6.15. מדובר בתיקון חקיקתי משמעותי ומרכזי, אשר כולל בתוכו את כלל ההסדרים הנורמטיביים הנוגעים לכללי האחריות לעבירה החלים באיו"ש. התיקון נועד לקלוט אל תוך תחיקת הביטחון מערכת כללים שלמה, וזאת בראייה כוללת אשר לוקחת בחשבון הן את התמורות שחלו בדין הישראלי בעקבות תיקון 39, הן את ההשלכות שלהם על הדין המצוי והן את השונות הרלוונטית של איו"ש בפן הנורמטיבי והביטחוני כאחד.

התיקון נועד להטמיע בדין הפלילי באיו"ש הסדרים חדשים, אשר נחשבים מתקדמים וראויים יותר, ככל שהסדרים אלו עולים בקנה אחד עם המציאות הייחודית של האזור. בפועל התיקון יקרב את הדין הפלילי באיו"ש לדין החל בישראל, אשר בתי המשפט הצבאיים יונקים ממנו לא אחת.

לאור חשיבותו ומרכזיותו של התיקון, נביא בקצרה את עיקרי השינויים שבתיקון:

- **הוראות יסוד ותחולת תחיקת הביטחון מבחינת זמן ומקום**: במסגרת סימן א' וסימן ב' לתיקון מוסדרות הוראות יסוד ותחולה, המהוות בסיס והוראות עזר להוראות העיקריות המעוגנות בתיקון.

- **האחריות הפלילית**: סימנים ג'1 - ג'3 לתיקון, מאמצים את הוראות חוק העונשין, המסדירות את דרישות היסוד הנפשי של מבצע העבירה, כגון: מחשבה פלילית ורשלנות, אשר אינן קיימות בתחיקת הביטחון כיום. לעניין זה חשוב לציין, כי בית המשפט הצבאי לערעורים החיל בפסיקתו את המבחנים הקיימים בישראל עוד קודם לתיקון, כך שחקיקת סעיפים אלה אינה משנה באופן מהותי את המצב המשפטי הקיים.

- **עבירות נגזרות וצדדים לעבירה**: במסגרת סימנים ד'1 - ד'3 לתיקון, מוגדרים הצדדים לעבירה, והעונשים אותם ניתן לגזור עליהם. יחודד, כי לפני התיקון לא היו סעיפים נפרדים, המגדירים את כלל הצדדים עבירה. עם זאת, הגדרות מסוימות המצויות בחוק העונשין אומצו בפסיקת בתי המשפט הצבאיים, לצורך הגדרת תפקידו של העבריין במסגרת ביצוע העבירה. בכך, יוחל הסדר מפורש ובהיר של העבירות הנגזרות והצדדים לביצוע עבירה.

- **סייגים לאחריות פלילית**: סימנים ה'1 ו-ה'2 לתיקון, מאמצים סייגים שונים לאחריות הפלילית, כגון: הגנה עצמית, אי שפיות הדעת וכניסה למצב בהתנהגות פסולה. הרעיון מאחורי אימוץ הסייגים הקבועים בפרק זה הוא לעגן בצורה טובה יותר את ההסדרים שהוחלו בפסיקה ולהבטיח שעקרון האשם, המהווה עקרון מרכזי בדיני העונשין, יוסדר מפורשות בתחיקת הבטחון.

- **הוראות שונות**: במסגרת סימן ו' וסימן ו'1 נקבעו כללי אחריות של תאגיד וכן הוראות שונות בעניין פרשנות.

2. **צו בדבר החרמת כלי רכב גנובים (הוראת שעה) (תיקון מס' 5) (יהודה והשומרון) (מס' 1754), התשע"ה-2015** - הצו מאריך בשנתיים נוספות את תוקף הצו בדבר החרמת כלי רכב גנובים (הוראת שעה) (מס' 1639), הקובע מנגנון המאפשר למשטרה, לאחר התייעצות עם היועץ המשפטי לאזור או נציגו, להכריז על שטח מוגדר כ"מקום בו מתנהל סחר בכלי רכב גנובים או שמוחזקים בו כלי רכב גנובים". משמעות ההכרזה הינה קביעת חזקה, כי כלל כלי הרכב וחלקי כלי הרכב המצויים במקום זה, ייחשבו ככלי רכב גנובים וניתן להורות על השמדתם.

3. **הצו בדבר הוראות ביטחון (תיקון מס' 46) (יהודה והשומרון) (הוראה שעה) (מס' 1761), התשע"ו-2015** - התיקון האריך את תוקפה של הוראת השעה הקובעת את ההסדרים בעניין מעצרו של אדם החשוד בעבירות ביטחון, שלא בנוכחותו, עד ליום 31.12.2017. תיקון דומה נעשה אף בישראל. ההסדרים אשר תוקפם הוארך עוסקים בסמכות להורות על הארכת מעצר, ללא נוכחות העצור, בעניינו של עצור החשוד בעבירות ביטחון, מקום בו קיים חשש למניעת סיכול עבירות ביטחון או למניעת פגיעה בחיי אדם, בעיון חוזר בהחלטת מעצר ביחס לאותו עצור, ובערר על החלטה בעניין מעצרו.

4. **הצו בדבר העברת טובין (צו מס' 1252) התשמ"ח-1988 - היתר כללי להבאת טובין (תיקון מס' 8) - התיקון קובע, כי מעתה, העברת זיקוקים לאזור יהודה והשומרון, תתאפשר בכפוף למתן היתר על ידי הרשות המוסמכת, ללא יוצא מן הכלל. זאת, על ידי הסדרת הנושא בתוספת השנייה להיתר הכללי להבאת טובין (יהודה והשומרון), התשס"ה-2005.**

5. **צו בדבר הוראות ביטחון (תיקון מס' 43) (הוראת שעה) (תיקון מס' 1) (יהודה והשומרון) (מס' 1756), תשע"ה - 2015** - התיקון האריך את תוקפה של הוראת השעה, הקובעת הסדרים לעניין תיעוד ושפת חקירת קטינים, בשנה נוספת. כך הוסף סעיף 136ד לצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון) (מס' 1651), התש"ע-2009, אשר קובע, בקצירת האומר, כי חקירת קטין, החשוד בביצוע עבירה, על ידי שוטר, תתנהל בשפתו או בשפה שהחשוד מבין ודובר אותה. עוד נקבע באשר לשפת החקירה, כי ככל שלא ניתן לתעד בכתב את חקירתו של חשוד בשפה שבה היא מתנהלת, הרי על המשטרה לתעד את החקירה בתיעוד חזותי או בתיעוד קולי. עניינים אלו לא יחולו על קטין החשוד בביצוע עבירות ביטחון.

דברי חקיקה באזור יהודה ושומרון בתחום האזרחי שנחתמו בשנת 2015

חקיקה ראשית

1. **צו בדבר עיסוק בחשמל (הסדרה והפעלה) (תיקון מס' 3) (יהודה והשומרון) (מס' 1755), התשע"ה-2015** - הצו מתקן את הצו בדבר עיסוק בחשמל (הסדרה והפעלה)(יהודה והשומרון)(מס' 427), התשל"א-1971, וקובע, כי פעולות אחזקה שוטפת של רשת החשמל, המתבצעות במקרקעין שאינם ברשות הרבים, לא יהיו טעונות הסכמת בעלי המקרקעין, וניתן יהיה לבצען גם בלעדיה.
2. **צו בדבר תכנון ערים, כפרים ובנינים (תיקון מס' 22) (יהודה והשומרון) (מס' 1759), התשע"ו-2014** - הצו מקנה סמכות למפקד האזור לקבוע, כי לועדות המיוחדות האפשרות למנות ועדות משנה, את הרכבן וסמכויותיהן.
3. **צו בדבר מבנים בלתי מורשים (תיקון מס' 4) (יהודה והשומרון) (צו מס' 1758), התשע"ו-2015** - הצו מאפשר הוצאתם של צווי תיחום אף למקבצי בנייה בלתי חוקית פלסטיניים.
4. **צו בדבר שמירת הניקיון (תיקון מס' 3) (יהודה והשומרון) (מס' 1760), התשע"ד-2014** - הצו מעניק לרשות המוסמכת סמכות להורות על סילוק מפגע פסולת, תוך חיוב מפר הוראות הצו בתשלום כפל ההוצאות שהוצאו לביצוע הנדרש לפי הצו.
5. **תקנון בדבר ניהול מועצות מקומיות (יהודה והשומרון) (תיקון מס' 213), התשע"ה-2015** - התיקון מתקן את נספח מס' 7 "דיני חקלאות" לתקנון המועצות המקומיות (יהודה והשומרון).
6. **תקנון המועצות המקומיות (תיקון מס' 215) (יהודה והשומרון), התשע"ה-2015** - התיקון מחיל את הנורמות הקבועות בצו הסטטיסטיקה (מפקד אוכלוסיית מוסדות), התשע"ה-2015 בתחומי המועצות הישראליות באזור יהודה והשומרון.

7. תקנון המועצות האזוריות (תיקון מס' 133) (יהודה והשומרון), התשע"ה-2015; תקנון בדבר ניהול מועצות מקומיות (יהודה והשומרון) (תיקון מס' 214), התשע"ה-2015 - במסגרת תיקונים אלו תוקנו הוראות פרק ז' לתקנונים שלעיל, כך שהוחלו במועצות הישראליות באזור הוראות צו המועצות המקומיות (שירות עובדים) (תיקון), התשע"ד-2014 וצו המועצות המקומיות (א) (תיקון), התשע"ד-2014 בשינויים המחויבים.

חקיקת משנה

8. תקנות אישור הקמה ופטור מהיתר לדרכים זמניות לאתרי בנייה בעלי חשיבות אזורית (הוראת שעה) (הארכת תוקף) (יהודה והשומרון), התשע"ה-2015 - התקנות מאריכות את תוקפן של תקנות אישור הקמה ופטור מהיתר לדרכים זמניות לאתרי בנייה בעלי חשיבות אזורית (הוראת שעה) (יהודה והשומרון), התשע"א-2011, שאפשרו מתן פטור מהיתר לעבודות להקמת דרך המיועדת לשמש, לפרק זמן מוגבל, אתר בנייה, שהוגדר על-ידי מפקד האזור כבעל חשיבות אזורית.

9. הוראות בדבר מס בולים (ביטול הרשאה למכירת בולי הכנסה), התשע"ה-2015 - ההוראות מבטלות את הוראות בדבר מס בולים (הרשאה למכירת בולי הכנסה), התשע"ד-2014.

10. הוראות בדבר פרסום תוכניות בעיתון רשמי (יהודה והשומרון), התשע"ה-2015 - הוראות אלו קובעות, כי פרסום של תוכניות יעשה הן בשפה העברית והן השפה הערבית, זאת למעט מקרים חריגים המנויים בדבר החקיקה.

11. תקנות עיסוק בחשמל (הסדרה והפעלה) (ייצור חשמל מביו-גז במתקני עיכול אנאירובי המחוברים לרשת החלוקה) (יהודה והשומרון), התשע"ה-2015 - התקנות מאפשרות את הקמתם של מתקנים אשר מייצרים חשמל באמצעות גזים טבעיים שנפלטים מריכוזים גדולים של פסולת אורגנית, תוך קביעת הליך קבלת רישיון הקמה ותנאיו.

12. תקנות בדבר העברת טובין (הובלת מבנים יבילים) (תיקון מס' 3) (יהודה והשומרון), התשע"ו-2015 - התיקון מרחיב את סמכות פקחי יחידת הפיקוח המרכזית לעניין תפיסת יבילים אף לפירוק של יבילים שהובלו כאשר הם אינם מחוברים ומאריך את פרק הזמן שניתן לרשויות האזור לתפוס יבילים שהועברו והותקנו באופן בלתי חוקי ל-60 ימים.

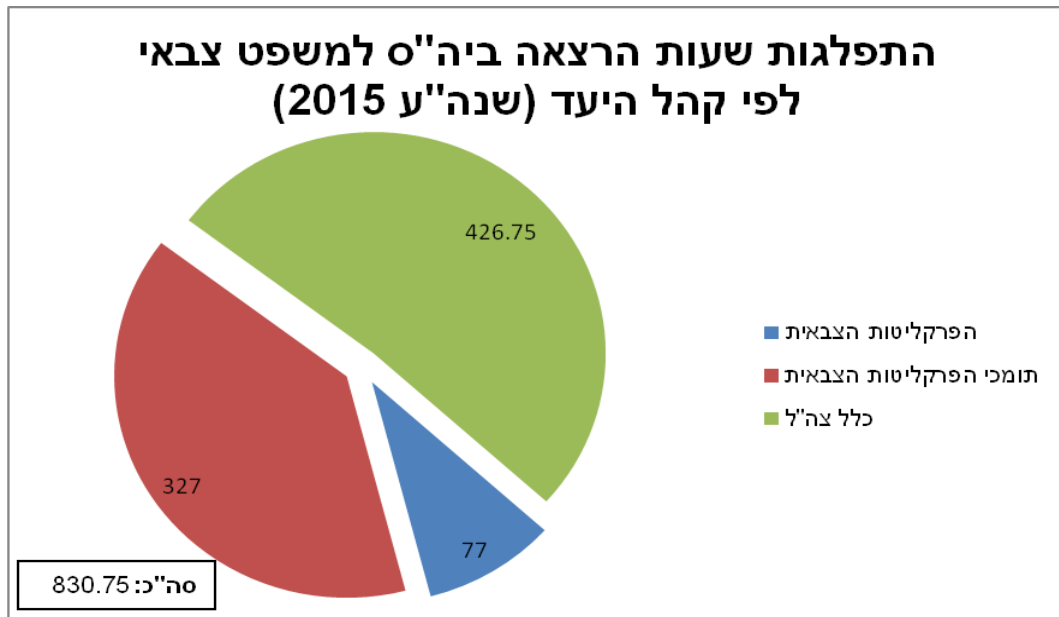
13. תקנות בדבר מס בולים (קביעת לוח א' לחוק) (תיקון מס' 1), התשע"ב-2015 - התקנות מאפשרות תשלום אגרת הנפקת וחידוש כרטיס בז"ל באמצעי תשלום נוספים, מלבד התשלום באמצעות בולי הכנסה.

14. היתר כללי להבאת טובין (תיקון מס' 1) (הארכת תוקף מס' 9) (יהודה והשומרון), התשע"ה-2015 - ההיתר מאריך את תוקפו של היתר כללי להבאת טובין (יהודה והשומרון) (תיקון מס' 1), התשס"ו-2006, עד ליום 7.3.18.

15. **תקנות אישור הקמה ופטור מרשיון למבנה חינוך ארעי (הוראת שעה)(תיקון מס' 5)(יהודה והשומרון), התשע"ה-2015** - התקנות קובעות, כי ראש המינהל האזרחי יכול להעניק פטור מרשיון לכל מבנה חינוך ארעי, מבלי לקבוע מועד סף להגשת הבקשה ביחס למבנה. פטור זה יחול במשך שנה או עד הראשון בספטמבר של שנת הלימודים שלאחר המועד בו ניתן הפטור.
16. **תקנות עיסוק בחשמל (הסדרה והפעלה) (ייצור חשמל באמצעות חוות רוח בהספק העולה על 50 קילוואט) (יהודה והשומרון), התשע"ה-2015** - התקנות מאמצות, הלכה למעשה, את אמות המידה הרלוונטיות לייצור חשמל באמצעות טורבינות רוח, ומתאימות אותן לאזור, באופן בו הליך קבלת רישיון הייצור יהיה דומה להליך המקביל בישראל, אך הסמכויות הנתונות בישראל לרשות יוקנו לקמ"ט חשמל.
17. **תקנות בדבר עסקאות במקרקעין (רישיון עסקה) (יהודה והשומרון), התשע"ה-2015** - התקנות מסדירות את הליך מתן רישיון עסקה במקרקעין (והיתר, ככל שהוא נדרש) מטעם קמ"ט רישום מקרקעין, תוך פירוט הדרוש לשם הגשת בקשה, ואת סמכויות העזר השונות הדרושות לקמ"ט.
18. **תקנות תכנון ערים כפרים ובניינים (רישוי זמני למחצבות אבן קטנות) (תיקון מס' 1) (יהודה והשומרון) (הוראת שעה), התשע"ה-2015** - התקנות מאריכות תוקפן של **תקנות תכנון ערים כפרים ובניינים (רישוי זמני למחצבות אבן קטנות)(יהודה והשומרון)(הוראת שעה), התשע"ג-2013**, ומעניקות סמכות לדון במהלך שנת 2015 בקשות שהוגשו בשנת 2013.
19. **תקנות בדבר ניהול מועצות מקומיות ואזוריות (גני מודיעין-תקופת מעבר) (הוראת שעה) (הארכת תוקף), התשע"ו-2015** - התקנות מאריכות את תוקפן של **תקנות בדבר ניהול מועצות מקומיות ואזוריות (גני מודיעין - תקופת מעבר)(הוראת שעה), התשע"ה-2015** עד ליום 31.03.16.
20. **מינוי ועדות תכנון מיוחדות (מועצות מקומיות ומועצות אזוריות) (תיקון מס' 1) (יהודה והשומרון), התשע"ה-2015**, המאפשר לוועדה מיוחדת להקים ועדת משנה לתכנון ובנייה.

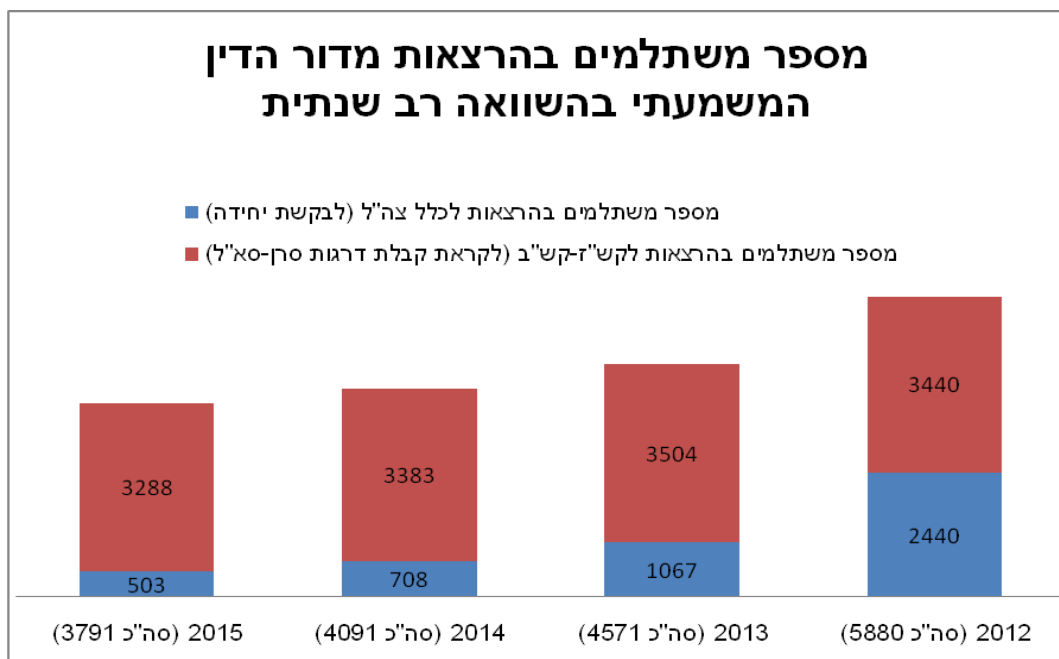
נספח ו': בית הספר למשפט צבאי

התפלגות שעות הרצאה בבית הספר למשפט צבאי לפי קהל היעד

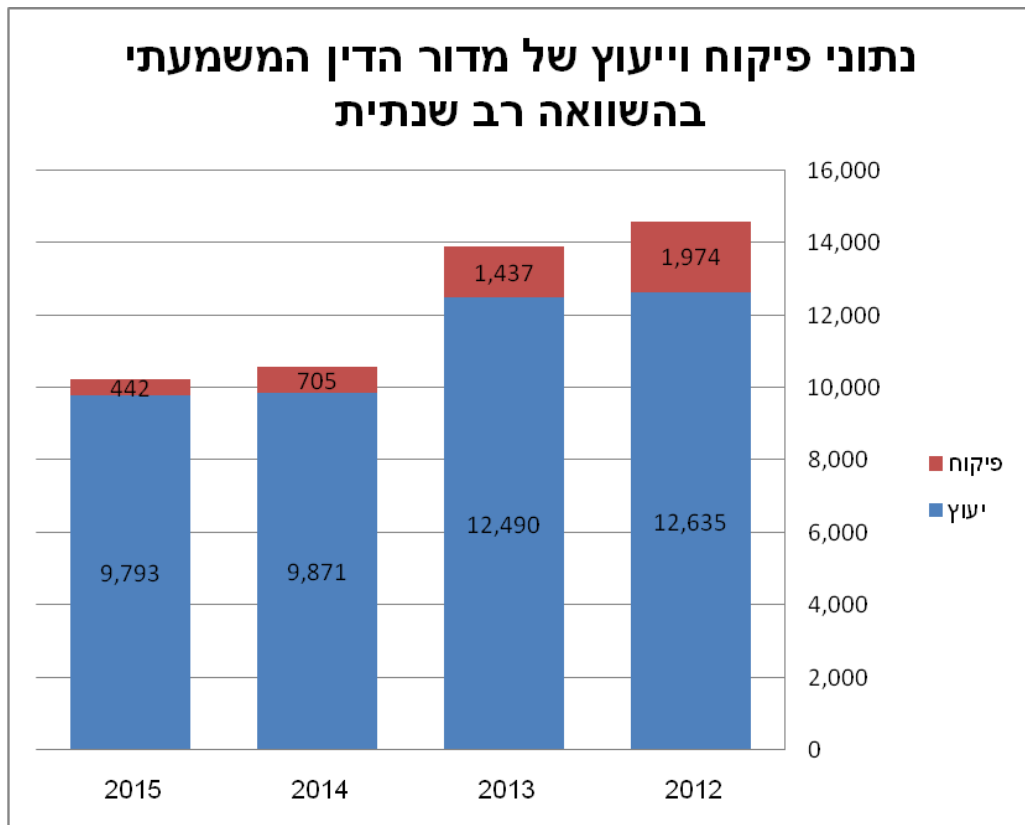

* קטגוריית "תומכי הפרקליטות הצבאיות" כוללת את חמ"ץ, יבד"ץ ויבמ"ש

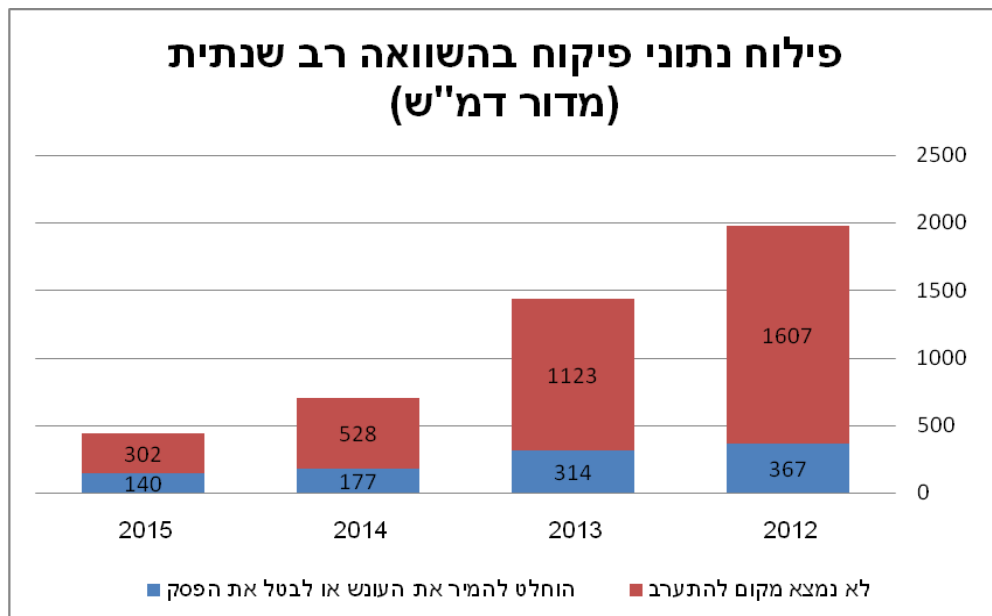
מספר משתלמים בהרצאות מדור הדין המשמעותי בהשוואה רב-שנתית

נתוני פיקוח וייעוץ⁵ של מדור הדין המשמעותי בהשוואה רב-שנתית

פילוח נתוני פיקוח בהשוואה רב-שנתית

⁵ פיקוח- בחינת חוקיות הליכים משמעותיים שהתקיימו ביחידות צה"ל, והתערבות בהם במידת הצורך. ייעוץ- ייעוץ משפטי שניתן למפקדים, לחיילים או למי מטעמם לגבי הליכים משמעותיים בצה"ל.

נספח ז': חזון היחידה

חזון היחידה:

הפרקליטות הצבאית - ארגון לומד ויזום, פורץ דרך ומוביל בכל תחומי עשייתו. הפרקליטות הצבאית תטמיע את שלטון החוק בצבא כערך מרכזי, ותוביל את צה"ל להצלחה מלאה בכל חזית משפטית, בזכות אנשיה הפועלים כאיש אחד, ברעות וענווה, ישרה ודוגמא אישית, פתיחות ושיתוף מפקדים.

יעדי היחידה:

שיפור המוכנות למצבי חירום

- מערך הייעוץ האופרטיבי - כשיר ומוכן למימוש ייעודו.
- יציאת רציפות תפקודית של כלל היחידה בשעת חירום.
- הטמעת דיני הלחימה בדרג המפקדים המעורבים בלחימה.
- שילוב ההיבטים המשפטיים בכלל תהליכי העבודה בצבא שעניינם היערכות לשעת חירום.

הגברת השיתוף הפנים ארגוני

- חיזוק הלכידות החברתית ביחידה.
- העמקת תהליכי שיתוף הידע ושיתופי הפעולה בתוך המחלקות ובין המחלקות.

מתן שירות משפטי איכותי ובזמן

- הגדרת עיסוקי ליבה, סדרי עדיפות וקבועי זמן, ומימושם.
- שיפור המקצועיות לצד יישום נכון ומושכל של עקרונות המעבריות.
- שיפור העמידה בלוחות זמנים וחוק תהליכי הבקרה.

פיתוח המשאב האנושי וטיפוחו

- חיזוק הפן הניהולי-פינוי בקרב הקצנים ביחידה.
- שיפור תהליכי השיבוץ והאיוש, וצמצום חוסר הוודאות בתהליך.
- השקעה בפרט, בדגש על חילי החובה.

הטמעת תרבות ארגונית של למידה ויזומה

- הטמעת תרבות של תחקיר והפקת לקחים, חניכה ופוזרמים לשיפור.
- יציאת מנגנונים לשיפור הידע והזכרון הארגוני ויישומם.
- חיזוק תהליכי הביקורת ביחידה והטמעתם.

